

İçindekiler

Düşünce

- 3 Li-derkenar: *İsa Nasıl Konuştu?*
CHUCK FAROE

Kitap

- 5 Matta'nın İsa Öyküsünde Egemenliği Iskalamak:
4) *Matta'yı Türkiye'de Okumak*
CHUCK FAROE
- 19 Ödüller: *Görmezden Geline Bir Doktrin*
KEN WIEST

Tarih

- 24 Basileos ve Kapadokyalılar: *"Tek amacımız ve hürsümüz erdemdi"*
MEGAN DEVORE

Hizmet

- 28 Hristiyan Önderlerin Düşüşüne Yol Açan Dört Büyük Denenme ve Bunlardan Korunma Önlemleri
S.M. WIBBERLEY VE J.M. DIENER

Kaynak

- 35 "Acılar Adamı": *Bir Alıntı*
BOB KELLEMAN

Giriş

Künye

e-manet

Dergi Sahibi

Anadolu Hristiyan Topluluğu Derneği

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Muammer KARAKAYA

Üslupçu

Neslihan ORANCI

Tasarım

Aslan TANRIVERDİ

Dizgi ve Dağıtım

Joshua M. WIBBERLEY

Son Kontrol

Steven K. Mittwede

Yazı Kurulu

Joshua M. WIBBERLEY

Sarah WIBBERLEY

Ken WIEST

Rhonda WIEST

Yazışma adresi

AHT

Cumhuriyet Mah. Millet Cad.

Ünlü Apt. 39/11

Melikgazi

38110 KAYSERİ, TÜRKİYE

İnternet

<https://www.e-manetdergi.org>

e-Posta

iletisim@e-manetdergi.org

Hakkımızda

e-manet Türkiye’de hazırlanarak Türk kilise önderlerine ücretsiz olarak gönderilen üç aylık e-posta Kutsal Kitap ve tanrıbilim dergisidir.

e-manet, 2. Timoteos 2:2’deki sürecin gerçekleşmesine araç olmayı amaçlamaktadır. Yarının önderlerini donatacak olan bugünkü Türk kilise önderlerinin donatılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Bu derginin iki ana hedefi vardır: olgunlaşma ve hizmet.

Dergide benimsenen iki temel değer vardır: üstün nitelikli içerik ve okuyucuların yararı.

Kilise önderlerinin eleştirel düşünme, düşüncelerini net bir biçimde belirtme ve farklı görüşleri sevgiyle hoş görmenin yanı sıra, Kutsal Yazılar’a göre değerlendirme kapasitelerini geliştirmeleri can alıcı önem taşır. Bu derginin böyle bir gelişim sürecine yarayacak yapıcı bir ortam sağlayacağını umuyoruz.

e-manet’in yararlı olması için tepkilerinizi, isteklerinizi ve eleştirilerinizi bildirmeniz gerekecektir. Bunları yazikurulu@e-manetdergi.org adresine veya [Facebook](#)’taki [okuyucu grubumuz aracılığıyla](#) iletebilirsiniz.

Çevirmeni belirlenmemiş makaleler Türkçe olarak yazılmıştır.

e-manet’in tüm sayılarını <http://www.e-manetdergi.org> adresli web sitemizden indirebilirsiniz. Ayrıca dergimizde yayınlanan tüm makaleleri interaktif bir dizinde bulabilirsiniz.

Telif Hakları

e-manet’te yayımlanan makalelerin ve karikatürlerin telif hakları, yazarlarına veya onları ilk yayımlayan kurum veya yayınevine aittir. Mesih imanlıları olarak telif hakları yasasını ihlâl etmek istemeyiz. **e-manet** kurulunun aldığı yayın izinleri, makalelerin ve karikatürlerin başka yerlerde (web siteleri dahil), yayımlanmasını kapsamayabilir. İzin nereden alınması gerektiğini öğrenmek için bize yazikurulu@e-manetdergi.org e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Li-derkenar

İsa Nasıl Konuştu?

▼ *Chuck Faroe*

İsa nasıl konuştu? Celile'deki bütün kent ve köyleri dolaştı, bütün hastaları iyileştirdi. Müjde'yi duyurdu, ders verdi. İsa'nın gittiği her yerde de yanında bir kalabalık oluşurdu. O kalabalık içinde olup konuşmasını dinleseydik, ne duyardık? Mükemmel insan mükemmel konuşur. İsa konuşurken, insanlar dinlemeye doyamıyordu. Nitekim bir sefer kalabalık, tenhâ bir yerde üç gün süreyle dağılmadan O'nu dinlemiş, yiyeceksiz kalmıştı. İsa'nın konuşması insanları cezbederdi.

Bir arada Ferisiler bayram için Yeruşalim'e gelen İsa'yı tutuklatmaya çalıştılar. Gönderilen görevlilerse, İsa'yı tutuklamadan geri döndüler. Ferisilere bunu nasıl anlattılar? "Hiç kimse hiçbir zaman bu adamın konuştuğu gibi konuşmamıştır" dediler (Yu. 7:46). İsa nasıl konuştu? Eşsiz, emsalsiz bir şekilde konuştu.

Tanrı, tarihten önce, kendi Oğlu aracılığıyla evreni yarattı. Tanrı, tarih içinde, aynı Oğlu aracılığıyla bize seslendi (bkz. İbr. 1:1-2). Tanrı, ezelî Oğlu aracılığıyla zaman ve mekân içinde bizimle nasıl konuşabildi?

"Yaratılışın başlangıcında var olan bu Söz, zamanı gelince insan oldu."

"Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı... Söz, insan olup aramızda yaşadı" (Yu. 1:1,14). Söz –Grekçe, *logos*– Tanrı'nın ifadesi, söylenir söylenmez Tanrı'nın iradesini gerçekleştiren buyruğu, Tanrı'nın kendisidir. Yaratılışın başlangıcında var olan bu Söz, zamanı gelince *insan* oldu. Yuhanna, aslında, Söz'ün *beden* olduğunu söylüyor. *Beden* olduğunu belirtmek için de Grekçe *sarx* kelimesini kullandı. *Sarx*'ın temel anlamıysa, "et"tir. Bu yüce Söz *et* mi olmuş? Olur mu öyle şey? Bu yüce Söz nasıl *et* olarak beden haline gelebildi? Nasıl mı? Aynen diğer bütün insanların bedene sahip oldukları gibi: Doğmakla. Bunun başka yolu yok.

Ama erken dönem Hristiyanlık'ta İsa'nın bedeni tartışma konusu oldu. Sapkın öğretileri yüzünden 144 yılında aforoz edilen Markion'a göre, İsa'nın fiziksel olarak doğması ve fiziksel bedene sahip olması mükemmel bir Tanrı'ya yakışmazdı. Markion, İsa'nın Meryem'den doğduğunu inkâr ettiği gibi, hakiki insan bedenine sahip olmayıp sadece insan görünümündeki bir hayalet olduğunu savunmuştur. Markion'un sapkın öğretilerini çürüten argümanları sunmak üzere Tertullianus, *Mesih'in Bedeni ["Eti"] Hakkında* adlı bir eser yazdı. Bu eserde Tertullianus İsa'nın bedeninin "bizim bedenimiz gibi et ve kemikten" oluşuk olduğunu vurgular: "İsa Mesih, kanla kaplanmış, kemik ve sinirlerle örülmüş, damarlarla sarılmış bir bedene sahip insandır" demiştir.¹ Dahası var. Tertullianus, İsa'nın doğumunun da gerçek fiziksel bir olay olduğunu vurgulamak için, Meryem'den *plasenta* ile birlikte doğduğunu söyler.²

Bundan birkaç sonuç çıkarabiliriz. İsa'nın fiziksel doğuşu ve maddesel vücuda sahip olması ne utanç vericiydi ne günah teşkil etti. Ayrıca İsa, sonsuz Tanrı olmasına rağmen, bedeniyle sınırlıydı. İsa Mesih, Baba'nın kurtuluş tasarısı açısından "ikinci Adem" olan evrensel insandır

(bkz. Rom. 5:12-21; 1Ko. 15:45). Aynı zamanda İsa, fiziksel bedeniyle, bir anlamda evrensel değil, "yerel"di. Her yerde doğamayacağı gibi, her yerde büyüyemedi. İsa'nın bir memleketi vardı: Celile. İsa, Celile'de büyüyen bütün çocuklar gibi memleketinin yerel kültürü içinde yoğrularak orayı yansıtan bir kişilik kazanmıştır. İsa nasıl konuştu? Bir Celileli gibi konuştu.

İsa'nın dönemindeki yaygın bir zihniyete göre, "sahih" Yahudilik, Tapınak'ın bulunduğu güneydeki Yeruşalim ve Yahudiye'de yaşanırdı. Kuzeydeki Celile ise, "taşra" sayılarak hor görülürdü. Celilelilere duyulan antipatinin bir sebebi de, konuşma biçimleriydi. Bu konuda Yeni Antlaşma uzmanı, R. T. France, "Celilelilerin konuştukları Aramice şivesinde özensizce söylenen ünsüzler... Yahudiye'de alay konusuydu" demiştir.³

Yani, Laz fıkrası yerine Celileli fıkrası anlatılmıymış. Niye yalan söyleyelim, biz de şiveli konuşan bir İsa Mesih'i pek düşünemeyiz. Dağdaki vaazda, "Ver pugün pize kundelük egmeguzumuzu" gibi bir cümle olur mu! Bize ne kadar tuhaf gelirse gelsin, olurmuş. Unutmayalım, Petrus "Celileli İsa'yla birlikte" olduğunu inkâr etmeye çalışırken, "Gerçekten sen de onlardansın. Konuşman seni ele veriyor" dendi ona (Mat. 26:69, 73). İsa nasıl konuştu? Yöresel şiveyle konuştu.

Bu, bence, derin anlamlarla yüklü bir durumdur. Ne yazık ki, bu kısa yazıyı bitirmem gerektiği için, o anlamları irdeleyemem. Sizi bazı (umarım) düşündürücü gözlemlerle karşı karşıya bırakmakla yetinmeliyim.

Mesih bu dünyanın saygınlık anlayışını savunmak için gelmedi. Mesih ve kilisesi, ötekiyi kucaklayan bir Tanrı'yı tanıtır. Ayrıca, Tanrı'nın yeni insanlığı, tüm kültürel zenginlikleriyle, halklardan oluşan bir halktır.⁴ Nitekim, taht üzerinde kuzuya söylenen yeni ezgi şöyledir: "...boğazlandın ve kanınla her oymaktan, her dilden, her halktan, her ulustan insanları Tanrı'ya satın aldın" (Va. 5:9).

Sonnotlar

1 Nuh Yılmaz, "Tertullian'ın Kristolojisi" (Doktora tezi, Sakarya, Türkiye, Sakarya Üniversitesi, 2018), s. 170.

2 Kelly M. Kopic, *You're Only Human: How Your Limits Reflect God's Design and Why That's Good News* (Grand Rapids, Michigan: Brazos Press, 2022), s. 45.

3 R. T. France, *The Gospel of Matthew*, The New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans, 2007), s. 6.

4 Steven M. Bryan, *Cultural Identity and the Purposes of God: A Biblical Theology of Ethnicity, Nationality, and Race* (Wheaton, Illinois: Crossway, 2022).

"Bugüne kadar gerçek ve değişmez sayılabilecek olan bilgeliğimiz, neredeyse tamamen iki kısımdan oluşmaktadır: Tanrı bilgisi ve kendimize dair bilgi."

Jean Calvin

Matta'nın İsa Öyküsünde Egemenliği Iskalamak

4) Matta'yı Türkiye'de Okumak

▣ *Chuck Faroe*

Ciddi olmadığım düşüncesini uyandırmak riskini göze alarak bu yazının girişi için bir fıkra anlatacağım. Fıkra şöyle:

Denizin ortasında batan bir seyahat gemisinin cankurtaran sandallarının sayısı, ne yazık ki, yetersiz kalmış. Kaptan yolcuların denize atlamaları gerektiğini söylemiş. "Gemide kalırsanız kesin ölürsünüz" demiş. Ama perişan yolcular bir türlü denize atlamaya razı olmamışlar. Güvertede kaptan ve ikinci kaptan bu vahim durumu aralarında kara kara konuşurken, bir komi çocuk onların yanına gelmiş. "Kaptanım, yolcuların atlamalarını nasıl sağlayacağımı biliyorum" demiş. Komi, güvertede grup grup duran yolcuların yanlarına giderek onlara birşeyler söylemiş. Kominin dediklerini duyan grup anında denize atlayıveriyormuş. Kaptan, komi tekrar yanına dönünce, "Müthiş bir şey bu! Onlara ne dedin ki?" demiş. "Kolay oldu, Kaptanım" demiş komi çocuk. "Almanlara gittim, 'Atlamak kural' dedim atladılar. Fransızlara gittim, 'Aşk için atlıyoruz' dedim atladılar. Amerikalılara gittim, 'Özgürlük için atlıyoruz' dedim atladılar. Türklere gittim, 'Atlamak yasak' dedim atladılar."

"Kilisede ulusların kültürel kimlikleri silinmez. Tersine kiliseye zenginlik katarlar."

Bu fıkrayı yıllar önce bir Türk arkadaşım bana anlattı. Ne kadar isabetli olup olmadığına siz karar verebilirsiniz. Ama bu yazının amaçları doğrultusunda dikkatinizi fıkranın şu nüktesine çekmek isterim: Farklı milletlere kendilerini tanımlayan değer yargılarını yakıştırmaya alışkınız. Bu açıdan fıkrada, kural, aşk, özgürlük ve yasak (veya yasakları çiğnemek) kültürel normları, çeşitli halkları derinden motive eden farklı olayları yansıtır. Bu yazı serisinde vurgulamaya çalıştığım gibi, Göklerin Egemenliği'nin "kültürü," özünde, dünyada alıştığımız bütün kültürlerden radikal bir şekilde farklıdır. Oysa zihniyetlerimiz –nasıl düşündüğümüze, nelere değer verdiğimizimize ve nasıl davranacağımıza dair sezgisel anlayışımız– kendi kültürlerimiz içinde yoğunlaşarak biçimlenmiştir. Bir önceki yazıda şu soruyu sormuştum: "Acaba, kendi zihniyetimizde Göklerin Egemenliği'ne aykırı hangi değerleri ve beklentileri kanıksamış olabiliriz?" O yazının sonunda da şu vaatte bulundum: "... serinin son yazısında, Türkiye'deki bazı kültürel alışkanlıkları Matta'nın İsa öyküsü ışığında düşüneceğiz."

Bu çalışmaya başlarken şunu belirtmeliyim: Kültür kendi başına kötü değil. Tanrı "homojen" yeni insanlık değil, çeşitli halklardan oluşan bir halk yaratıyor. Kilisede ulusların kültürel kimlikleri silinmez. Tersine kiliseye zenginlik katarlar.¹ Nitekim tahtta oturan Kuzu'ya söylenen yeni ezgi, "boğazlandın ve kanınla her oymaktan, her dilden, her halktan, her ulustan insanları Tanrı'ya satın aldın" diyor (Va. 5:9). Bununla birlikte, kültürel normlarımız bazı durumlarda Göklerin Egemenliği'ne aykırı olduğu halde, onları sorun olarak algılamakta

güçlük çekeriz. Kültürel alışkanlıklar güçlüdür, sinsi olabilir. Bazen Mesih'e benzer olduğumuzu sanırken farkında olmadan Mesih'i kendimize benzetmiş oluruz. Sonuç olarak, düşüncemizin yenilenmesiyle değişebilmek için kişisel hayatlarımızı Müjde ışığında değerlendirmemiz gerektiği gibi, kültürümüzü de yorumlamamız gerekir.

O zaman bu yazıda, deneme mahiyetinde, Türk kültürünün bir boyutunu irdelemeye çalışacağım. Fıkradaki "yasak" nüktesinden yola çıkarak Türkiye'deki "itaat kültürü"ne bakacağım. Türkiye'de *emir, itaat, yetki ve lider* gibi terimler güçlü çağrışımlar yapar. İşin ilginç tarafı, *buyruk, buyruklara uymak, yetki ve önderlik* konuları Matta'da da önemli bir yer tutar. Bu yazıda şöyle bir düzen izleyeceğim: İlgilendiğimiz kavramlar kümesini önce Türk kültürü açısından inceleyeceğim, ondan sonra, ayrı olarak, Matta'daki anlamlarına bakacağım. Sonunda, bu paralel çalışmaları karşılaştırarak zihniyetimizin Göklerin Egemenliği'ne daha yaraşır hale gelmek üzere nasıl gelişebileceği sorusu üzerinde duracağım.

Türkiye'de itaat, emir, yetki ve lider

Türkiye'deki "itaat kültürü"nü daha iyi anlamak için bazı bilginlere danışacağım. İtaat, kökeni "boyun eğmek" anlamına gelen bir Arapça kelime. Bilindiği üzere, itaat etmek emre uymak demektir. Emir de, sözlüğe göre, "bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk" anlamına gelir.² Yetkiyse, emir verme, karar verme ve itaati zorlama gücü veya hakkıdır. Sonuç olarak, itaat, buyruk ve yetki –

zor kullanılması gerekse bile–kendimizden başkasının isteği doğrultusunda davranmamızla ilgili kavramlardır.

"İtaat, buyruk ve yetki kendimizden başkasının isteği doğrultusunda davranmamızla ilgili kavramlardır."

Herkes yerli yerinde

Erol Göka, her toplumda yetki ve iktidar bulunduğu halde, Türklerin itaat kültürü "biriciktir, başka

toplumlarda kolay kolay eşine rastlanmaz" diyor.³ Üstelik, itaatin önderlik ve mevki konularını gündeme getirdiğini hemen belirtmektedir. Göka, açıklamasına şöyle devam eder:

Türk grup davranışının temel niteliklerinden biri olan "itaat," pek doğal olarak en büyük etkisini liderlik üzerinde gösterir. Daha aileden başlayarak Türk toplumunda herkesin yeri, kimin kime itaat etmesi gerektiği bellidir; küçük büyüğe, kadın erkeğe, ast üste itaat etmelidir. Çocuk pratiklerinin birinci amacı, bu itaat silsilesini öğretmektir... Her Türk, kimin elini öpmesi gerektiğini bilir... Her Türk kimin elini öpmesi gerektiğini nasıl biliyorsa; nerede, kimin yanında, nasıl oturması gerektiğini de daha çocukluğunda çok iyi öğrenmiştir.⁴

"Türk toplumunda herkesin yeri... bellidir" dendiğinde, tabii ki bu kültürel alışkanlık sadece Cumhuriyet döneminde ortaya çıkmamıştır. Şerif Mardin Osmanlıların "tabakalaşma psikolojisi"nden şöyle söz eder: "İmparatorluktaki tabakalaşma psikolojisinin karakteristik bir özelliği, yönetici sınıf iç çatışmasına dahil olan herkesin 'herkesin kendi yerini korumasına' verdiği önemdi."⁵ Nasıl bir sezgi bu? Önderlik yapanlar (yönetici sınıf) arasında rekabet sorununu (iç çatışması) bastırmak için "haddini bil" (herkes kendi yerini korusun) dedirten bir toplumsal tahayyüldür.

Bu "herkesin yeri belli" şeklindeki hükme dayalı zihniyetin kökenlerine zaten Osmanlıdan önce de rastlanır. Bu konuda Göka şöyle bir tespitte bulunur:

Anadolu Selçukluları, Türkmen boy ve aşiretlerini Anadolu'ya yerleştirirken geniş ailelerin aynı yerde kalmasına dikkat etmiş. Böylece doğal olarak başkalarına karşı içe dönük birlikler, klanlar oluşmuş... Zaten "beylik" dediğimiz Anadolu Türk yönetim biçiminin temel olgularından birisi, bir aile devletinden başka neydi ki? Yerel güç odakları, geniş aile sistemine dayanıyor; soy, sop ve şecere bir güç kaynağı olarak karşımıza çıkıyordu.⁶

Peki ama, bunun herkesin yerinin belli olması gereğiyle ne ilgisi var? Şöyle bir ilgisi var: "soy, sop ve şecere bir güç kaynağı"ysa, geniş aile içindeki aidiyet sadece hoş veya ilginç bir kimlik meselesi değildi. Kimin kime nasıl ait olduğunu (veya olmadığını) bilmek, var kalma mücadelesinin temel bir parçasıydı. Mardin, Osmanlıların yukarıda sözü edilen "tabakalaşma psikolojisi"nin "Türklerin sosyal sistemlerinde baba tarafından gelen akrabalığa verilen ezici önem"den kaynaklandığını varsayar.⁷ Böylece Mardin, "her klanın yerinin protokolle belirlendiği bir klan düzenine dayalı bir sistemde... klanın her üyesinin başkalarıyla ilişkilerinde onu yönlendirmek için kafasında bir soy haritası" tutması gereğinden söz eder. Mardin bu açıdan da Osmanlıdaki "Herkes yerini korusun" vurgusunu bir nevi "düşünsel tortu" olarak görür. Neyin tortusu? Beylikler döneminde herkesin "hangi geniş aileye, hangi akraba köye, hangi soya, hangi klana, hangi aşiret federasyonuna ve hangi beylik veya hanlığa bağlı olduğunu çok kesin bilmesi" gereğinin "düşünsel tortusu."⁸

Türklerin akrabalık terimleri, "herkesin yeri belli olmalı" şeklindeki değer yargısının Türkiye'nin toplumsal tahayyülünde günümüze dek devam ettiğini gösteren bir olgudur. Dilbilimci David Crystal'e göre, bir dilin belirli bir deneyim alanından söz etmek üzere o konuya özgü kelimelerinin mevcudiyeti o kültürün bu deneyime önem verdiğine dair fikir verir. Bu doğrultuda Crystal, "Kelimelerde kodlanan ayrımlar, önemli kültürel algıları ve ihtiyaçları temsil eder" demiştir.⁹

"Türklerin akrabalık terimleri, 'herkesin yeri belli olmalı' şeklindeki değer yargısının Türkiye'nin toplumsal tahayyülünde günümüze dek devam ettiğini gösteren bir olgudur."

Türklerin akrabalık terimleri bu hükmün çarpıcı bir örneğidir: Hemen hemen her olası akrabalık ilişkisi için belirli bir kelime vardır. Antropologlar, her birine temsili bir kültürün (Eskimo, Hawaii, Iroquois, Crow, Omaha, Sudanese) adını veren altı ana akrabalık terminolojisi sistemi tanımlar. Türk akrabalık terminolojisi şu şekilde tanımlanan Sudan sistemine uyar:

... Sudan sistemi, hemen hemen her akraba için ayrı bir akrabalık terimi olan altı sistem içinde en kompleks olanıdır. Akrabalık terimleri, soy uzaklığına ve bireyin babanın mı yoksa annenin mi soyundan olduğuna göre atanır. Sudan ve Türkiye'de bulunan bu sistemde, soy baba tarafından gelir, kompleks akrabalık terimleri de toplumdaki sosyal sınıf sisteminin ve güç yapısının ne kadar kompleks olduğunu yansıtır.¹⁰

Türkçe öğrenmeye çalışan yabancı olarak, niye yalan söyleyeyim, akrabalık terimleri hep bir türlü içinden çıkamadığım bir konu olmuştur. Ama bırakın Türkçe öğrenmeye çalışan yabancıları, akrabalık terimlerinin nüanslarını doğru bilmek Türk insanlarına bile bazen zor gelebilir! Örneğin, internette, "Evlenecek Çiftlerin Öğrenmesi Gereken Akrabalık Terimleri" başlıklı bir yazıda, "gelinin kocasının kız kardeşi"ne *görümce* dendiği, *baldız* adının ise, "damadın eşinin kız kardeşi"ne verildiği gibi bilgilerin açıklanmasının gereği duyulmuştur.¹¹

Lider: Zirvedeki tek adam

Göka'ya göre, Türkiye'nin itaat kültüründe "itaat silsilesi"nin herkese belletilmesi can alıcı önem taşır. Buna bağlı olarak, özellikle aile bağlamında, herkes *hiyerarşik* bir düzen içinde yerini aldığı gibi, bu düzeni pekiştirmekte de rolünü oynar. T.C. Başkanlık Aile Araştırma Kurumu'nun *Türk Aile Ansiklopedisi*'nde bu durum şöyle açıklanır:

Akrabalık ilişkilerinde birbirini tamamlayan yetki ve sorumluluklar zinciri vardır ve yine akraba grubu içerisinde statü ve roller açısından hiyerarşik sıralanma vardır... Akraba grubu içerisinde en yaşlıdan en gence doğru ya da en bilgiliden en bilgisize doğru aralıksız telkin ve tavsiye mekanizması vardır... Terbiye ve eğitimde tüm akraba üyelerinin eşit yetki ve sorumluluklara sahip olduğu sosyal kontrol sistemi kurulmuştur. Çünkü kişisel hatalar veya başarılar tüm akraba üyelerine mal edilir. Bu nedenle yasaların ve geleneklerin reddettiği sapma davranışlara izin verilmez.¹²

Toplumsal tahayyül denen zihinsel arka plan, "diğerleriyle nasıl uyum" sağladığımızı dair sezgisel bir anlayıştır. O zaman Türklerin toplumsal tahayyülünde *herkes* yerli yerinde olup *bütün* ilişkiler ast üst düzeni içerisinde titizlikle cereyan etmelidir. Bu bağlamda Göka şu çarpıcı gözlemlerde bulunur:

Mevki-makam, rütbe-kıdem düşkünlüğümüz de itaat kültürümüzle ilintili. Askere bir gün geç gitmek, bir göreve diğerlerinden bir gün sonra başlamak bile çok olağan biçimde "kıdem sırası"nı belirleyiveriyor. Ağabey ya da abla, evde küçük kardeşine nasıl komut verebiliyorsa... işyerlerindeki kıdemliler de, mevzuat öyle öngörmediği halde, kendilerinde diğerlerine komut verme hakkı görüyor ve itaat bekliyorlar.¹³

"Toplumsal tahayyül denen zihinsel arka plan, 'diğerleriyle nasıl uyum' sağladığımızı dair sezgisel bir anlayıştır."

Göka'ya göre, Türkiye'deki itaat kültürü "en büyük etkisini liderlik üzerinde gösterir." Yukarıda işlenen bilgilere bakılırsa, itaat edilme yükümlülüğü ast-üst

ilişkisi sırasına göre artar. Böylece en kesin şekilde itaat edilmesi gereken kişi en üstteki kişi olacak. Yani, lider. Türklerin toplumsal tahayyülünde liderin önemi ve yüceliği abartılamayacak kadar büyüktür. Bu kısa yazıda, ne yazık ki, bu konuyu etraflıca işlemem mümkün değil.¹⁴ Yine de bu konu elzem önem taşıdığından, Türk liderlik tahayyülünün başlıca imgelerine kısa da olsa bakmalıyız.

Lider *uhrevidir*, yani dünyevi değil, öbür dünyaya aittir: İzleyicilerin neredeyse tapası gelir. Göka bu durumun Türklerin liderlik anlayışının temelini oluşturduğunu söyleyerek hem Türklerin en eski inançlarına hem İslamiyet'in etkisine şöyle bağlar:

Türklerde liderlik bahsinde ilk bilinmesi ve diğer özellikleri değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken husus, Türklerde liderliğin uhrevi bir nitelik taşıdığıdır... mevki ve makamlar, Türkler için Gök-Tanrı'dan "kut" almakla, Allah'ın inayetiyle ilintilidir...bu mevki ve makama ulaşmış kişilerin uhrevi yollardan geçerek buralara geldiklerine [inanırız].¹⁵

İtaatin neredeyse ibadetle özdeşleştiği bu anlayışta, lider *eleştirilmez*: "yükselen her eleştirinin, ihanet eden çatlak bir ses" olarak kabul edilir.¹⁶

Ayrıca, lider *baba* imgesidir: Hem dıştan gelen tehditlerden korur hem halkının ihtiyaçlarını tatmin eder.¹⁷ Türkler için aidiyetin özü ailedir ve ailenin reisi, mutlak yetkiye sahip olan babasıdır.¹⁸ White bununla ilgili, "Aile reisi kuvvetle korur, ihtiyaçları tatmin eder, adalet sağlar ve şartsız kayıtsız itaat bekler" der.¹⁹ Bu baba imgesiyle devlete "devlet baba" denir ve

ona *kurtarıcı* rolü yakıştırılır. Nitekim Türkiye'yi kurtaran Mustafa Kemal'e "ata" (Atatürk) unvanı verilmiş, Süleyman Demirel siyasete döndüğünde "Kurtar bizi Baba!" sloganı atılmıştı. Aynı zamanda, mutlak yetkiyle hüküm süren baba/lider *keyfi* davranır. "Patrimonyal bürokrasi" sayılan Osmanlı İmparatorluğu'nun iktidar tahayyülünde baba imgesi hakimdi.²⁰ Patrimonyal sistemde iktidar seçim sonucu değil, miras olarak liderin eline geçer, yetki de "resmi olarak keyfi, doğrudan hükümdarın kişisel kontrolü altındadır."²¹ Ara kurumlar ve yasal normlar olmaksızın, bir babanın çocukları gibi, "tüm Osmanlı vatandaşları... en yüksek yetki [yani padişah] ile doğrudan bir ilişki içindeydi." Padişah da kendi iradesinin doğrultusunda – başka bir deyişle, keyfine göre– kanun yapar, insan topluluklarını oturdukları yerlerden ayırarak imparatorluğun başka bölgelerine yerleştirir, istediği insanın kişisel malvarlığını müsadere ederdi.²²

Üstelik, Türk liderlik tahayyülünde lider *rakipsizdir* veya daha doğrusu, liderlik *paylaşılmaz*. Şirkette olsun, spor veya siyasette olsun, hangi alanda olursa olsun, Türkiye'de "tek adam sendromu" baskındır. Yukarıda işlenen hiyerarşik yetki ve yönetim tahayyülüne bakılırsa, çoğul önderliğin tasvip edilecek bir durum olması pek beklenmez. Murat Yazan Türkiye'deki "tek adam" zihniyetini şöyle betimler: "Beynimizdeki küçük bir odada, minik bir koltukta bir adamcık oturur. Minik olduğuna bakmayın, hayatın neredeyse her alanını kaplar ve canımıza okur!"²³ İktidarın paylaşılmamasının kökenleri erken Osmanlı dönemine kadar geriye gider. Bu konuda Findley şöyle bilgi verir:

... göçebe devletler topraklarını farklı mirasçılar arasında bölerdi. Osmanlılar ise çok erken dönemde bu uygulamayı bıraktı. I. Mehmet, kendisine bu konuda karşı çıkan Timur'a "Osmanlı padişahları başından beri... hükümette ortaklığı kabul etmeyi reddettiler" şeklindeki yanıtı vermiştir. Miras mücadelesinde kazanan kardeş her şeyi alırdı; kaybedenlerin öldürülmesi gerekiyordu.²⁴

"Türk liderlik tahayyülünde lider rakipsizdir veya daha doğrusu, liderlik paylaşılmaz."

Son bir gözlem var: Lidere *itaat edilmeyebilir*. İtaatin sanki her şeyden önemli olduğu bir kültürde böyle şey olur mu? Olur. Olmasa makalenin girişini oluşturan "atlamak yasak" fıkrasına neden gülelim? Türklerin çokça önemsenen yetki ve itaatle olan ilişkisi biraz çelişkilidir herhalde. Türk kültürünü Türklere anlatmak görevini üstlenen değerli düşünür Erol Göka'nın bu durumla alakalı şu gözlemleriyle yazının bu kısmını sonlandıralım:

Ancak liderliğin, otoritenin, otoriteye itaatin ne kadar önemli olduğunu söylemekle Türklerin bu konudaki grup davranışlarının tam bir resmini vermiş olmayız. Türk grup davranışında otorite ve itaat bu kadar önemli olmasına rağmen, yeterince içselleştirilmiş değildir. İtaat edilmesine edilir ama bunun için bir emir olması gerekir... Liderler, yüz yüze gerçekten olanca içtenlik ve açık yüreklilikle, kendilerinin yüzüne "Öl de ölelim!" diye bağırarak kadar bağlılık bildiren insanlar, gözlerinin önünden ıraklaştıklarında taleplerini yerine getirmedikleri zaman şaşmamalıdır. Bunun nedeni, otoritenin içselleştirilmemiş olmasıdır.²⁵

İşte, yazının ilk bölümünde işlediğim kültürel özellikler sanki bir yandan besbelli, "burada bilmeyecek ne var?" diyeceğimiz kadar basit, öbür yandan ise, epey girift, bilinçaltımızın gizli ve güçlü akıntıları. Ayrıca, işlediklerimle ilintili örf-adet, utanç ve namus, bireyciliğe karşı ortak kimlik, statü, göstermelik vb. konulara doğrudan değinemedim. Ama yazının bu kısmını daha uzatmadan, Matta'ya geçmeliyiz.

Matta'da buyruk, buyruklara uymak, yetki ve önderlik

Kutsal Kitap'ta itaat kültürü var mı? Kesinlikle var. Eski Antlaşma'dan anlaşılacağı üzere Yahudilerin hayatları kurban merkezliydi. Sabah ve öğlen, yeni ayda, yılda bir, bayramlarda, günah işlendiğinde, dilek gerçekleştiğinde ve nice daha durumlarda kurbanlar sunulurdu. O zaman şu söz ne kadar da çarpıcıdır: "RAB kendi sözünün dinlenmesinden hoşlandığı kadar yakmalık sunulardan, kurbanlardan hoşlanır mı? İşte söz dinlemek kurbandan, sözü önemsemek de koçların yağlarından daha iyidir" (1Sa. 15:22). Yeni Antlaşma'da da imanlıların hayatlarını tanımlayan olgu yine sözdinlerlik. Böylece Matta'da İsa, "Göklerdeki Babam'ın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kızkardeşim ve annem odur" diyerek kilisenin Baba'ya itaat eden yeni bir aile olduğunu belirtir (Mat. 12:50). Yukarıda, "Göklerin Egemenliği'nin 'kültürü' önemli açılardan dünyada alıştığımız bütün kültürlerden radikal bir şekilde farklıdır" iddiasında bulundum. O zaman İsa'nın bizi çağırdığı itaat kültürünün radikal farkı nedir? Birlikte bakalım.

Dibe doğru yarış, dışarıdan içeriye geçiş

Hatırlarsınız, İsa öğrencilerine çarmıha gerileceğini bildirince Petrus O'nu bir tarafa çekerek azarlamıştı. Şimdiyse İsa Petrus'u azarlar, onun Şeytan'ın suç ortağı olduğunu ve tanrısal değil, insani bir zihniyet taşıdığını söyler (16:21-23).²⁶ Bundan hemen sonra da öğrencilerine, "Ardımdan gelmek isteyen kendini inkâr etsin, çarmıhını yüklenip beni izlesin" der (16:24). Açıktır ki, İsa'yla Petrus'un arasındaki çatışmanın sebebi *çarmıhtı*. Lidstone, çarmıh hakkında şu bilgileri verir: "Çarmıha gerilme özellikle köleler için olup, bir açıdan onlara gözdağı verme, ama daha da önemlisi kişiyi aşağılama amacını gütmesiydi... çarmıha gerilmenin başlıca amacı, tüm itaatsiz köleleri hak ettikleri aşağılanmaya ve utanca gark etmektir."²⁷

"Tanrı'nın Egemenliği, herkesin en alt seviyeye inmesini buyurarak herkesi eşit kılar."

İsa çarmıha gerilmeye sadece razı olmadı: Utancı hiçe sayarak alçaltılmayı kucakladı. Göklerin Egemenliği'nin temel değer yargısı nedir? Alçakgönüllülük. Veya daha net bir şekilde ifade edecek olursak, başkalarının yararına kendimizi alçaltmak. Mesihsel tahayyülün temel bir değer yargısı, statü kaygısından sıyrılmaktır. Nitekim İsa, "Tanrı özüne sahip olduğu halde, Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saymadı. Ama kul özünü alıp insan benzeyişinde doğarak ululuğunu bir yana bıraktı" (Flp. 2:6-7).

Böylece Matta'da İsa Göksel Egemenliği'nde büyük olmak için *çocuk* ve *köle* gibi olmak gerektiğini vurguladı. Sözelimi İsa öğrencilerine, "Size doğrusunu söyleyeyim, yolunuzdan dönüp küçük çocuklar gibi olmazsanız, Göklerin Egemenliği'ne asla giremezsiniz. Kim bu çocuk gibi alçakgönüllü olursa [birebir: kendini alçaltırsa], Göklerin Egemenliği'nde en büyük odur" ve "Bilirsiniz ki, ulusların önderleri onlara egemen kesilir, ileri gelenleri de ağırlıklarını hissettirirler. Sizin aranızda böyle olmayacak. Aranızda büyük olmak isteyen, ötekilerin hizmetkârı olsun. Aranızda birinci olmak isteyen, ötekilerin kulu olsun" dedi (Mat. 18:2-4; 20:25-27). Burada çocukların itaatkâr veya masum değil, marjinal ve nüfuzsuz olmaları söz konusuydu.²⁸ Benzer bir şekilde, Roma İmparatorluğu'nda "[k]öle marjinal bir insandı, fiziksel olarak canlı ama toplumsal olarak ölüydü, toplumun ve evin kenarında bulunan yabancıydı, insan toplumuna aidiyeti yalnızca bir efendiye hizmet etmekten ibaretti.²⁹ Ne kadar tuhaf. Saygınlık kazanmak için saygınlık kaygısından vazgeçmeliyiz. Richard Bauckham, "Tanrı'nın

Egemenliği, herkesin en alt seviyeye inmesini buyurarak herkesi eşit kılar” diyor.³⁰ İsa, öğrencilerini dibe doğru bir yarışa çağırır.

Gene, paradoksal bir şekilde, dışardakiler ötekileştirileceği yerde içeri alınır. Matta bu gerçeği çok çeşitli yollarla vurgular. Sözelimi, Matta 18:2’de, öğrencilerin “Göklerin Egemenliği’nde en büyük kimdir” sorusuna karşılık, İsa “küçük bir çocuk çağırıldı” (yani onların dışından) ve “onu orta yere” dikti (yani, içeri aldı). Gene, Matta Mesih’in soyağacına Yahudi olmayan ve/veya toplumca ahlaken ayıplanan kadınları dahil etmiştir (Mat. 1:3-6; Tamar, Rahav, Rut ve “Uriya’nın karısı,” yani Bat-şeva; bkz. 1Sa. 11). Matta, Yahudi olmayan Kenanlı kadın ve bir yüzbaşını “ideal” imanlı olarak sergiler (bkz. Mat. 15:21-28; 8:5-13). O kadar ki, İsa, yüzbaşının imanına hayran kalarak, “Ben İsrail’de böyle iman olan birini görmedim. Size şunu söyleyeyim, doğudan ve batıdan birçok insan gelecek, Göklerin Egemenliği’nde İbrahim’le, İshak’la ve Yakup’la birlikte sofraya oturacaklar. Ama bu egemenliğin asıl mirasçıları dışarıdaki karanlığa atılacak. Orada ağlayış ve diş gıcirtısı olacak” dedi. İsa böylece Göklerin Egemenliği’nin “içerdeki” Yahudilerin öz malı olmadığını belirtmiş oldu. Nitekim, Matta’nın İsa öyküsünün vardığı nihai sonuç şu buyruktur: “*Bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin*” (Mat. 28:19, vurgu eklenmiştir).

Tekelci yetki, katılımcı yetki

Herkes “dibe doğru” yarışıyor, hiyerarşi ne olur? Matta’ya göre, imanlılar topluluğunun esas özünde, hiyerarşi yok olur. Sözelimi aşağıdaki ayetlerde İsa, öğrencilerinin statü sever Ferisilerin aksine, hiyerarşik mevki zihniyetinden sıyrılmalarını buyurur:

Kimse sizi “Rabbî” diye çağırmasın. Çünkü sizin tek öğretmeniniz var ve hepiniz kardeşsiniz. Yeryüzünde kimseye “Baba” demeyin. Çünkü tek Babanız var, O da göksel Baba’dır. Kimse sizi ‘Önder’ diye çağırmasın. Çünkü tek önderiniz var, O da Mesih’tir. Aranızda en üstün olan, ötekilerin hizmetkârı olsun. Kendini yücelten alçaltılacak, kendini alçaltan yüceltilecektir (Mat. 23:8-12).

“Göklerin Egemenliği’nin toplumsal tahayyülü derin bir ilişki vizyonu barındırır: Statü kaygısından ârî bir halk.”

Ama hiyerarşi olmayınca anarşi olmaz mı? Yetki olayı ortadan mı kalkar? Hiyerarşi yoksa, kim kime neden itaat eder? Her insan topluluğunda olduğu gibi kilisede de işlevsel olarak yetki, düzen ve yönetim gereklidir. Ama aynı zamanda, Göklerin Egemenliği’nin toplumsal tahayyülü derin bir ilişki vizyonu barındırır: Statü kaygısından ârî bir halk. Meşhur Yeni Antlaşma uzmanı Richard Bauckham, Kutsal Kitap düşüncesinde hiyerarşi karşısında eşitçiliğe yönelik bir eğilim olduğunu savunur. Bu eşitçiliğin sağlanması için iki strateji olduğunu da söyler. Kimi durumlarda hiyerarşik yapılara *radikal* bir şekilde karşı konulur, kimi durumlarda ise mevcut hiyerarşik düzenler *pragmatik* şekilde sürdürülerek dönüştürülür. Örnekleyecek olursak, Galatyalılar 3:28’de ilk stratejiyi görebiliriz: Toplumun tipik eşitsizlik ve ayrıcalık ilişkileri –Yahudi/Grek, özgür/köle, erkek/dişi– Mesih’te *radikal* bir hamleyle yok olur. İkinci stratejiyse, İncil’in hane halkı ilişkileri anlayışında sergilenir. Roma İmparatorluğu’nda toplumca beklenen hiyerarşik düzen *pragmatik* şekilde korunur. Aynı zamanda mevcut hane halkı kodlarındaki karı-koca, ebeveyn-çocuk ve efendi-köle ilişkilerinin doğası dönüştürülür: *Herkesten* Mesih’e yaraşan bir karşılıklı bağımlılık beklenir (bkz. Ef. 5:21-6:6).³¹

Zihniyetimiz hiyerarşik mevki yok sayan bu vizyon doğrultusunda yenilendikçe yetki anlayışımız da değişir. Dikkatinizi yukarıda aktarılan ayetlerdeki "tek" kelimesine çekmek istiyorum: "tek öğretmeniniz var... tek Babanız var... tek önderiniz var." Matta'da yetki, nihai anlamda, Mesih İsa'nın tekelindedir. Nitekim Matta'nın İsa öyküsü biz okurlarını şu büyük sona sürükler: "Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi." (Mat. 28:18). İsa'nın kendisini kastetmek için tercih ettiği "İnsanoğlu" lakabı Daniel 7:13-14 ayetlerine bir gönderme olduğu gibi,³² Matta 28:18'de sözü edilen yetki de Daniel 7:14'ü çağrıştırır: "[İnsanoğlu'na] egemenlik, yücelik ve krallık verildi. Bütün halklar, uluslar ve her dilden insan ona tapındı. *Egemenliği hiç bitmeyecek sonsuz bir egemenlik*, krallığı hiç yıkılmayacak bir krallıktır." Elçilerin ve erken dönem kilisenin yararlandığı Eski Antlaşma'nın Grekçe çevirisi olan Septuaginta'da bu ayetin son cümlesindeki "egemenlik" kelimesi Grekçe *exousia* –yani, yetki– ile çevrilmiştir. Septuaginta'nın bu ayetine gönderme olarak Matta 28:18'de aynı *exousia* kelimesi kullanılır. *Bütün* ulusların tapınacağı İsa Mesih *bütün* yetkiye sahiptir. İsa'nın yetkisine "tekelci yetki" desek yeri var. Sözlüğe göre tekelci, "bir şeyin tasarrufunu tek başına elinde bulunduran" anlamına gelir.

Bütün yetki İsa Mesih'in takdirinde. Ama Matta'da İsa'nın bu "tekelci" yetkisinin yanı sıra, kilisenin "katılımcı" yetkisi de söz konusudur. İsa'nın sahip olduğu yetki, o yetkinin kullanımının elçilere ve kiliseye nasıl devredildiği, Matta'nın önemli bir yapısal olgusudur.³³ Matta, öykünün 5-7. bölümlerinde İsa'nın Mesih olduğunu gösteren *yetkili* sözlerini sunar. O vaazın bitiminde de şu açıklamada bulunur: "İsa konuşmasını bitirince, halk O'nun öğretişine

İsa'nın sahip olduğu yetki, o yetkinin kullanımının elçilere ve kiliseye nasıl devredildiği, Matta'nın önemli bir yapısal olgusudur."

şaşıp kaldı. Çünkü onlara kendi din bilginleri gibi değil, *yetkili biri gibi* öğretiyordu" (Mat. 7:28-29, vurgu eklenmiştir.) 8-9. bölümlerindeyse, İsa'nın Mesih olduğunu gösteren *yetkili* işlerini sergiler. İsa'nın yaptığı dokuz mucizenin açıklandığı bu bölümlerde yetki konusu işlendiği gibi (bkz. 8:9; 9:6), İsa'nın halkı şaşırtan yetkisi vurgulanır: "Halk bunu görünce korkuya kapıldı. İnsana *böyle bir yetki* veren Tanrı'yı yücelttiler" (Mat. 9:8, vurgu

eklenmiştir). İsa'nın yetkisinin vurgulandığı bu bölümlerden hemen sonra, "İsa on iki öğrencisini yanına çağırıp *onlara... yetki verdi*" sözlerini okuruz (Mat. 10:1, vurgu eklenmiştir).

Matta başka bir önemli gerçeği ortaya koyar: Kilise İsa'nın yetkisini önemli bir düzeyde *topluluk* olarak kullanır. Günah işleyen kardeş sorununu çözmek için başvurulacak nihai makam *kilisedir*. Nitekim İsa, öyle biri kendisini tövbe etmeye ikna etmeye çalışan birkaç kardeşi "dinlemezse, durumu *inanlılar topluluğuna* bildir. *Topluluğu* da dinlemezse, onu putperest ya da vergi görevlisi say" der (Mat. 18:17, vurgu eklenmiştir). Göklerin Egemenliği'nin anahtarları, bağlama ve çözme yetkisi de *kiliseye* ait (bkz. Mat. 16:18-19; 18:15-20).³⁴ Osborne bu yetkinin anlamını şöyle yorumlar:

*Anahtarlar ve bağlama/çözme mecazları muhtemelen müjdeleme ve öğrenci yetiştirme konularını bir araya getirir. Bu yetkiyle Petrus ve kilise İsa'nın öğretisini hem yorumlar hem duyurur, hem doğru doktrinin hem uygun davranışların ne olduğunu onaylar... Kilise yeryüzünde varlığını sürdürürken, arkasında işleyen göksel bir yetki mevcuttur. Kilise, hem Egemenliğin kapılarını Rab'be gelenlere açar hem Egemenliğin gerçeklerini Mesih'in yeni topluluğuna açar. Kilise bunları Tanrı'nın yönlendirdiği ve yetkisiyle yapar.*³⁵

Son bir noktayı da kaçırmamalıyız. İsa bize, "bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin" diye buyurduğunda, "Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. *Bu nedenle gidin*" dedi (Mat. 28:18-19, vurgu eklenmiştir). Kilise olarak böylesine büyük ve cüretkâr çağrıyla gerçekleştirme

cesaretini nerede buluruz? İsa'nın nihai ve kapsamlı yetkisinde buluruz. İsa'nın her şeye egemen yetkisiyle bu devasa misyon başarısız olamaz.

Uygulama

İşte, iki ayrı itaat kültürüne yan yana baktık. İlginç benzerliklerin yanı sıra aralarındaki radikal farklar olduğu inkâr edilemez. Peki, bu bilgilerle ne yapabiliriz? Hristiyan eğitimi profesörü Howard Hendricks'in söylediği gibi, "Kutsal Kitap'a göre bilip de yapmamak bilmemek demektir." Ama zihniyet ve toplumsal tahayyülle ilgili böyle bilgileri nasıl eyleme geçiririz? Bu zor hedefe nasıl ulaşırız? Yazının bu son bölümünde, kısmen de olsa, bu soruyu yanıtlamaya çalışacağım, önce kavramsal düzeyde, sonra bazı somut gözlemlerle.

Deve gütme sanatı

O zaman ilk önce bu zor hedefe ulaşmak için hangi evrelerden geçmemiz gerektiğine, kavramsal olarak, bakalım. Kanımca şu dört aşamadan geçmemiz –veya aralarında gidip gelmemiz– gerekir: tedirginlik, ciddiyet, somutlaştırma ve el yordamı.³⁶ Bunlara kısaca bakarken bir benzetmeyi göz önünde tutalım: Tanıdık olmayan yörede yol bulmak zorunda olan biri olsun. Gitmesi gereken yere varmaya uğraşırken, neler yaşar?

Önce, hayatımız boyunca ailede, toplumda yaşadığımız kültürel alışkanlıkları değiştirmeye kalkarsak, doğal olarak, *tedirgin* oluruz. Hristiyan ruhsal danışman Paul Meier, "Gerçek sizi özgür kılacak ama önce sizi perişan edecektir" demiştir. Araştırma yaparken, Rab'be gelerek kiliseye devam eden, ancak sonra bazı konularda zorlandığı için uzaklaşan bir kişiyle konuştum. O bana, "Normalde yoldan geçen her insan benim hayatıma giremiyor...yani kilisenin kapısı yoldan geçen her insana açık ve bu normal bir şey, aslında olması gereken bir şey. Kilise için normal, ama benim için, normal değil" dedi. Kilise "yeni ailemiz"se, seçemediğimiz, normalde ilişkide bulunmayacağımız kişiler İsa'ya iman ettiğinde, bize kardeş olur. Bu durumda alıştığımız şekilde herkes "olması gereken yerinde" değil. Tanıdık olmayan yörede doğru yol bile tanınmaz olup *tedirginlik* yaratabilir. İşte deve, işte hendek! Doğal tepkimiz, niye yalan söyleyelim, vazgeçmektir.

"Kilise yeni ailemizse, seçemediğimiz, normalde ilişkide bulunmayacağımız kişiler İsa'ya iman ettiğinde, bize kardeş olur."

Ama İsa öğrencisi için vazgeçmek bir seçenek değil. İsa bize, "Dar kapıdan girin. Çünkü yıkıma götüren kapı geniş ve yol enlidir. Bu kapıdan girenler çoktur. Oysa yaşama götüren kapı dar, yol da çetindir. Bu yolu bulanlar azdır" diyor (Mat. 7:13-14). Öğrencilik yolu zaten zor. Kapının "dar" ve yolun "çetin" olmasını anlatan Grekçe kelimeler genelde *sıkıntı* ve *zulüm* kasteder.³⁷ Yolcu, zulmün de yapıldığı yabancı yörede yol bulmak *zorunda*. Göklerin Egemenliği'nin bizi çağırdığı derin değişim bize tedirginlik çektirse bile, işin *ciddiyetinin* farkındayız. Çetin ama doğru yolu bulmak bir ölüm kalım meselesi: Yaşam veya yıkım söz konusu. Üstelik, bu yolu bulmak bir süreçtir. Ayette "bulanlar" olarak çevrilen kelime süreklilik kasteden şimdiki zaman partisibidir: Bu yolu *bulmakta olanlar* azdır. Keşfettim bitti diyemeyiz; aktif bir arayıştı bu. Bruner şu gözlemlerde bulunur: İsa burada "bize hayatımızın en önemli kararını vermemizi ve *her gün* vermeye devam etmemizi öğütler... Şimdiki zaman fiili, bu kapıyı bulmak ve bu yoldan yürümek için verilen *günlük* kararların altını çiziyor."³⁸ Yapılması gereken günlük kararlarımızla iş teorik olmaktan çıkar, *somutlaşır*. *Bugün, burada yaşadığımız bu durumda nasıl davranmalıyız?* İyi bilinen bir durumdayken kökten farklı bir şekilde davranmaya kararlı

olduğumuz için, *el yordamıyla* ilerleyeceğiz. *El yordamı* burada, yaşanan somut durumla alakalı olarak dua etmek, Kutsal Yazıları ve kardeşleri dikkatlice dinlemek ve Ruh'un yönlendirişine güvenmek demektir. Tabii ki, Rab'be itaat etmek pek çok durumda bu kadar esrareniz bir olay değildir. Ama burada söz konusu mesele, zihniyetimizi biçimlendiren derin kültürel yapılarının Göklerin Egemenliği'ne yaraşır biçimde nasıl değişebileceğidir.³⁹

Bir iki gözlem

Bu makalelerde yazdıklarıma bakılırsa, İsa'yı izlemek yapılamayacak kadar girift bir iş gibi gelebilir bize. Yanlış anlaşılma istemem. Egemen Tanrı Mesih'te sahip olduğumuz lütfuyla bizi dönüştürür. "*Barnaba, Antakya'ya varıp Tanrı lütfunun meyvelerini görünce sevindi*" diyor Kutsal Kitap (Elç. 11:23). Yıllar yılı Türk kilisesinde Tanrı'nın lütfunun meyvelerini görme sevincine nail oldum. Aynı zamanda, niye yalan söyleyelim, Yeni Antlaşma'nın çoğu mektupları imanlıların Müjde'ye yakışmayan davranışlarını düzeltmeye yönelik ayetler içerir. O zaman sormalıyız: Türkiye Protestan Kilisesi, Türkiye'nin mevcut kültüründe yaşamaya devam ederken, Göklerin Egemenliği'nin değer yargılarını daha da benimsemek için neler yapabilir? Yabancı olarak bunu yanıtlamak, kesin öneride bulunmak, haddim değil. Ama kilisede yazarlık ve öğretmenlik yapan biri olarak fikir verici bir iki örnek vermezsem ruhsal ve düşünsel korkaklık etmiş olurum. O zaman siz değerli okurlarıma anlayışına sığınarak

aşağıda Matta'nın kültürel uyarlanmasına ilişkin iki örnek paylaşacağım.

"Türkiye Protestan Kilisesi, Türkiye'nin mevcut kültüründe yaşamaya devam ederken, Göklerin Egemenliği'nin değer yargılarını daha da benimsemek için neler yapabilir?"

Canımız feda

Türkiye'de, Göka'ya göre, "mevki düşkünlüğü" baskındır, statüye büyük önem verilir. Göklerin Egemenliği'ndeyseniz, statüden vazgeçilir. Türkiye Protestan Kilisesinde *statü tahayyülü* nasıl değişebilir?

Önce statü kavramı üzerinde biraz duralım. Ergül, "Statü, bir kimseye toplumda başkalarının atfettikleri değerlerden oluşan bir

kavramdır...[ve] daha çok saygıyla beraber bulunur."⁴⁰ der. Saygınlık bireysel mesele olamaz; bireyin çevresinden görülür. O zaman statü ve saygınlık arzuları bireyle grubun arasında ilişkilidir. Sosyal merdiveni ne kadar tırmandığımız, sahip olduğumuz rütbe, grubun gözünde aşikâr olmalı. Neyle? Mümkün olduğu kadarıyla en zengin düğün, en seçkin marka, en lüks araba gibi şeylerle.⁴¹ Kilise bazındaysa statü kaygısının ayrıca tezahürleri olabilir: önderlik yapmak, vaaz vermek, tapınma yönetmek vb. hizmetler için seçilme beklentileri ve arzuları gibi.

Statü grubun bireyi nasıl algıladığıyla ilgilidir. Gruptaki varlığımız önemsenmeli. Statüden vazgeçmek varlığımızın yok sayılmasıdır. Statü güdüsü buna izin vermez. O zaman bu konudaki duygusal güdülerimiz nasıl eğitilir? Etkili öğretimin temel bir kuralı, bilinenden bilinmeyene doğru hareket etmektir. Peki, Türkiye'de iyi bilinen, oldukça olumlu çağrışım yapan *feda* duygusu var. Vatandan, bayraktan tut, takıma kadar, "canımız feda olsun" dediğimizde, toplu aidiyetimizin kişisel varlığımızdan daha önemli olduğunu dile getiririz.

Önerim şu: Kilisede elimizden geldiğince samimi bir *feda* duygusu olması için koşulları zorlayalım. İsa'nın şu ifadesi kilisenin tahayyülüne kazanmalıdır: "Aranızda birinci olmak isteyen, ötekilerin kulu olsun. Nitekim İnsanoglu, hizmet edilmeye değil, hizmet etmeye ve *canını birçokları için fide olarak vermeye* geldi." (Mat. 20:28, vurgu eklenmiştir.) Temel

arzumuz grup içinde yükselmek değil, grup uğruna kendini harcamak olmalıdır. "Eh, bunlar 'tahayyül'ümüzde nasıl kazanacak ki?" diyebilirsiniz. O sizin bileceğiniz bir iş! Toplumda feda duygusu nasıl gelişmişse, kilisede de gelişsin. O ayetleri ezberleyin ve ezberletin, derin derin düşünün, İsa'nın bu sözleriyle birbirinizi teşvik edin, uyarın, Matta 20:20-28'den esinlenen vaazlar verin, tiyatrolar yapın, şiirler yazın, ilahiler besteleyin vs. Yeter ki her şeyin Efendisi olan İsa'nın fidye olma gayreti kilisenin zihniyetini biçimlendirsin.⁴²

Cuk diye oturan kardeşler?

Yukarıda, "herkes yerli yerinde" başlıklı bölümde, Erol Göka'nın "Türk toplumunda herkesin yeri... bellidir" şeklindeki tespitini kaydettim. Türkçe'nin akrabalık terimlerinin müthiş bir ilişkisel titizliği işaret ettiğine de dikkat çektim. Bu ilişkisel titizlik öylesine bir merak değil; aile ve toplumdaki güç ilişkilerini –kimin kime boyun eğeceğini– yansıtmaktadır. Göklerin Egemenliği'nin güç ilişkilerine gelince, İsa bize şöyle buyurur: "Bilirsiniz ki, ulusların önderleri onlara egemen kesilir, ileri gelenleri de ağırlıklarını hissettirirler. *Sizin aranızda böyle olmayacak*" (Mat. 20:25-26, vurgu eklenmiştir).

O zaman kilisede düzen yok mu? Kimse kimseyi dinlemeden herkes ne isterse mi yapar? Kaos olmaz mı? Bunun cevabı, tabii ki, hayır. "Tanrı karışıklık değil, esenlik Tanrı'sıdır" (1Ko. 14:33). Yerel kiliselerde yetki kullanan önderler var. Sözgelimi, Pavlus'un Titus'a, "Bunları tam bir yetkiyle bildir, dinleyenleri isteklendir, günahlı olanları ikna et. Hiç kimse seni küçümsemesin" dediği gibi (Tit. 2:15), İbraniler yazarı da "Önderlerinizin sözünü dinleyin, onlara bağlı kalın" demiştir (İbr. 13:17). Ama buradaki fark, kilisede katı bir ast-üst düzeni içinde buyurgan bir itaat silsilesi söz konusu değil (veya olmamalı!). Matta'da öğrencilik yetki kullanmak değil, İsa'yı izleyerek Baba'nın isteğini yerine getirmek, günahtan kaçınmak, iyi işler yapmak, meyve vermek, içten doğruluk sergilemek gibi şeylerden ibarettir. Yerel bir kilisenin ayrıntılı düzeni nasıl olursa olsun, bu tür amaçları desteklemelidir. Kilisenin önderlik, yetki kullanıma, hizmet görevlerinin yapılması vb. faaliyetlerindeki ilişkilere dışarıdan bakıldığında, kimi durumlarda dünyadaki güç ilişkilerine benzeyebilirler. Sağdaki optik illüzyonlu resme baktığımızda ya genç kız ya yaşlı kadın görürüz. Benzer bir şekilde, kilise ilişkilerinde ya iktidar kurma arzusu ya fedakârca hizmet etme ruhu fark edilebilir.

My Wife and My Mother-in-Law;
William Ely Hill; Kamu malı

Ama kilise hayatımızda derin ilişkisel düzenlilik arzumuz tamamen tatminsiz mi kalacak? Kilise realitesi doğru anlaşılırsa bu arzu tatminsiz kalmayacaktır. Kilisenin "ilişkisel düzeni" hiyerarşik statü ve kıdem kavramlarına dayanacağı yerde, Rab'bin bilge takdirine dayanır. Yazının bu kısmında göndermede bulunduğum Matta 20:20-28'de, iki öğrencinin statü hırsı ön plandadır. Okuyalım:

O sırada Zebedi oğullarının annesi oğullarıyla birlikte İsa'ya yaklaştı. Önünde yere kapanarak kendisinden bir dileği olduğunu söyledi.

İsa kadına, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

Kadın, "Buyruk ver, senin egemenliğinde bu iki oğlumdan biri sağında, biri solunda otursun" dedi.

"Siz ne dilediğinizi bilmiyorsunuz" diye karşılık verdi İsa. "Benim içeceğim kâseden siz içebilir misiniz?"

"Evet, içebiliriz" dediler.

İsa onlara, "Elbette benim kâsemden içeceksiniz" dedi, "Ama..."

Ama ne? "Ama sağımda ya da solumda oturmanıza izin vermek benim elimde değil. Babam bu yerleri belirli kişiler için hazırlamıştır" (Mat. 20:20-23, vurgu eklenmiştir). Ne kadar önemli bir nokta bu! İsa, "Yok öyle şey!" demedi. Tersine, mealen, "Şimdilik aramızda kimin hangi görev yapacağını merak etmeyelim. Babamın hepimiz için hikmetli bir planı var. O'na güvenelim" dedi. Yukarıda "kilise realitesi" tabirini kullandım. Hangi realite? Kilisenin tam anlamıyla bir bedene benzediği realitesi. Böylece Pavlus, "beden tek üyeden değil, birçok üyeden oluşur [ve]... Tanrı bedeninin her üyesini dilediği biçimde bedene yerleştirmiştir" diyor (1Ko. 12:14, 18). Bu derin gerçek, Efesliler 4:7-16 ayetlerinde de işlenir. Pavlus, beden birliğini Efesliler 4:3-6 ayetlerinde vurguladıktan sonra, 4:7'de kilisedeki bireysel çağrılarımız konusuna yönelir: "Ama lütuf her birimize Mesih'in armağanı ölçüsünde bağışlandı." Mesih, sevgi ve hikmetiyle, her birimizi düşünmüş, kilisenin geliştirilmesine ruhsal katkıda bulunmamız için de bize özel bir lütuf ölçüsü armağan etmiştir. Kilise olan beden de Mesih'e benzer olgunluğa doğru nasıl gelişiyor? "Her üyesinin düzenli [birebir: "ölçüsüne göre"] işleyişiyle" (Ef. 4:16).

"Mesih, sevgi ve hikmetiyle, her birimizi düşünmüş, kilisenin geliştirilmesine ruhsal katkıda bulunmamız için de bize özel bir lütuf ölçüsü armağan etmiştir."

Kilise realitesi doğru anlaşılırsa, bütün kardeşlerin "olması gereken yerinde" olduğu da anlaşılır. Bu derin gerçek Türkiye Protestan Kilisesinin zihniyetinde nasıl pekiştirilir? Bunun yanıtını artık siz bulacaksınız. Yeter ki pekiştirilsin!

Sonuç

Müjde küçük çocukların anlayabileceği ve iman ederek sonsuz hayata kavuşabileceği kadar basit bir mesaj. Aynı zamanda Müjde ve imaları o kadar derin ki, tüm yüzyıllar boyunca bilginler hâlâ bunların

derinliklerine inmeye çalışıyorlar. Bu yazıları yazmak benim için zor oldu. Alakalı önemli bazı konulara değinemedim. Soru soruyu açtı. Anlayışımın ne kadar sığ olduğunu defalarca fark ettim. Ama yazmak ne kadar zorsa, yaşamak en az o kadar zor. Zihniyetimizi Göklerin Egemenliği'nin doğrultusunda değiştirmesine değiştiririz, ama zor bir süreç bu. Kültürel alışkanlıklarımız genelde bizim açımızdan fark edilmez olur. Fark etsek bile, normalde kendi kültürel varsayımlarımızı eleştirmeye gerek duymayız. İliklerimize kadar işlenen kültürel alışkanlıklar hakikaten değişir mi? Değişebilmeli. Sonuç olarak, gerçek anlamda İsa'nın öğrencileri olacaksak, zihniyet değişmesinin zorluklarına göğüs germekten başka seçeneğimiz yok. Dile kolay ama nasıl becerebiliriz? Nasıl mı? Rab'be güvenerek. İsa bir seferinde eli sakat bir adama, "Elini uzat" dedi. O adamın yapamadığı şey zaten oydu! Ama Kutsal Kitap, "Adam elini uzattı" diyor (Mat. 12:13). Formül şu: Buyruk Rab'den, niyet bizden, mucizevi yapma gücü, gene, Rab'den gelir.

Rab'bin lütfuyla Egemenliği İskalamayalım. Yakalamak için, imanla, elimizi uzatalım. **E**

Sonnotlar

- ¹ Bkz. Steven M. Bryan, *Cultural Identity and the Purposes of God: A Biblical Theology of Ethnicity, Nationality, and Race* (Wheaton, Illinois: Crossway, 2022).
- ² İlhan Ayverdi ve Ahmet Topaloğlu, *Misalli büyük Türkçe sözlük: asırlar boyu tarihî seyri içinde*, 4. baskı (İstanbul:Kubbealtı Lugatı, 2011), s. 846.
- ³ Erol Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2009), s. 106.
- ⁴ A.g.e.
- ⁵ Şerif Mardin, “Historical Thresholds and Stratification: Social Class and Class Consciousness”, *Religion, Society, and Modernity in Turkey* (Syracuse, New York: Syracuse University Press, 2006), s. 13.
- ⁶ Erol Göka, *Türklerin Psikolojisi: Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2008), s. 192.
- ⁷ Mardin, s. 13.
- ⁸ A.g.e.
- ⁹ David Crystal, *Language Death* (Cambridge, İngiltere, New York: Cambridge University Press, 2000), s. 61–62.
- ¹⁰ Karen Christensen and David Levinson, eds., *Encyclopedia of Community: From the Village to the Virtual World* (Thousand Oaks, Kaliforniya: Sage Publications, 2003), s. 818.
- ¹¹ Ebru Doğan, “Evlenecek Çiftlerin Öğrenmesi Gereken Akrabalık Terimleri”, *Düğün.com*, 09.12.2022, < <https://dugun.com/tavsiye-ve-ipucu-kosesi/evlenecek-ciftlerin-ogrenmesi-gereken-akrabalik-terimleri-2054> > (04.03.2023 tarihinde erişildi).
- ¹² Ahmet Maden, “Türkiye’de Akrabalık İlişkileri ve Türleri”, *Türk Aile Ansiklopedisi*, 1. Cilt (Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1991), s. 97–98.
- ¹³ Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*, s. 106–7.
- ¹⁴ Bu konuyu derinlemesine incelemek için bkz. Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*.
- ¹⁵ Erol Göka, “Türklerde Liderlik Makamı Uhrevi Niteliktedir”, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm* (İstanbul: Timaş, 2009), s. 104.
- ¹⁶ Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*, s. 108.
- ¹⁷ Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*, s. 118.
- ¹⁸ Aidiyetin özünün aile olduğu hükmüyle ilgili olarak, 2006’da Türkiye genelinde yapılan araştırmada, “Nereye aitsiniz” şeklindeki soruya cevaben “yüzde yetmiş ‘aileme ve yakın akrabalarım[a] aidim’ dedi.” Bkz. Neşe Düzel, “Ülkede en güçlü ideoloji Özalcılık”, *Radikal*, 27.03.2006, < http://www.radikal.com.tr/turkiye/ulkede_en_guclu_ideoloji_ozalcilik-775717/ > (04.03.2023 tarihinde erişildi). Ailede annenin büyük önemi, tabii ki, göz ardı edilemez. Aynı araştırmada kadının konumunun ailenin “merkezi”nde olduğu saptanarak toplumda savunulan şu değer yargıları ortaya konulmuştur: “Kadının erkekle kamusal alandaki eşitliği büyük onay görürken, ev içerisinde eşitsiz bir konuma razı olması, ‘sadık eş-iyi anne’ rolünü oynaması talep ediliyor. Ailenin korunması, büyük ölçüde kadının bu ‘hamarat ve namuslu’ konumunda kalmasına bağlıyor.” Bkz. Hakan Yılmaz, “Türkiye’de Muhafazakarlık: Aile, Cinsellik, Din”, Ekim 2012.
- ¹⁹ Jenny B. White, *Money Makes Us Relatives: Women’s Labor in Urban Turkey*, 1. Basım (Austin, Teksas: University of Texas Press, 1994), s. 66.
- ²⁰ Şerif Mardin, “Power, Civil Society, and Culture in the Ottoman Empire”, *Religion, Society, and Modernity in Turkey* (Syracuse, New York: Syracuse University Press, 2006), s. 24.
- ²¹ Gordon Marshall and John Scott, “Patrimonialism”, *A Dictionary of Sociology*, 3. Düzenlenmiş Basım (Oxford, İngiltere: Oxford University Press, 2009); vurgu eklenmiştir.
- ²² Mardin, “Power, Civil Society, and Culture in the Ottoman Empire.”
- ²³ Murat Yazan, “Zihnimizdeki Tek Adam”, *Ortak Ses*, 11.06.2022, < <http://www.ortakses.com/zihnimizdeki-tek-adam-4681yv.htm> > (04.03.2023 tarihinde erişildi).
- ²⁴ Carter V. Findley, *The Turks in World History* (New York: Oxford University Press, 2005), s. 113.
- ²⁵ Göka, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*, s. 114.
- ²⁶ Bkz. Chuck Faroe, “Matta’nın İsa Öyküsünde Egemenliği İskalamak: (1) Algı Bozukluğumuz”, *e-manet*, Sayı 64 (Ekim-Aralık 2021), s. 11-12. (Bundan sonra, “Egemenliği İskalamak, 1”.)
- ²⁷ Julyan Lidstone, *Mordan Vazgeçmek* (İstanbul: GDK, 2020), Kindle loc. 722.
- ²⁸ O dönemde çocuklar sevilmediklerinden değil, zayıf oldukları ve çoğunlukla küçük yaşta öldükleri için toplumsal statü açısından kölelerle birlikte en altta görülürdü. Bkz. Bruce J. Malina and Richard L. Rohrbaugh,

- Social Science Commentary on the Synoptic Gospels* (Minneapolis, Minnesota: Fortress Press, 1992), Kindle loc. 1907-8.
- ²⁹ Warren Carter, *Matthew and the Margins: A Sociopolitical and Religious Reading*, The Bible & Liberation Series (Maryknoll, New York: Orbis Books, 2000), s. 404.
- ³⁰ Richard Bauckham, "Egalitarianism and Hierarchy in the Bible", *God and the Crisis of Freedom* (Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2002), s. 124.
- ³¹ Bauckham, s. 118, 124-25.
- ³² Daniel kitabının Matta'nın üzerindeki etkisi konusunda, bkz. "Egemenliği İskalamak: 1", s. 13-14.
- ³³ Held, Matta'da böyle bir "katılımcı yetki" anlayışının bulunduğunu, İsa'nın mucizelerinin anlatımının da buna dikkat çektiğini savunur. Heinz Joachim Held, "Matthew as Interpreter of the Miracle Stories", *Tradition and Interpretation in Matthew* (Philadelphia: Westminster Press, 1963), s. 270-75.
- ³⁴ Bağlama ve çözüme yetkisi Matta 18'de kiliseye atfedilir. 16:18-19 ayetlerine ilişkin olarak Osborne Peter, "hepimiz için örnek bir öğrenciydi, bizim adımıza yetki verilen ve bu yetkiyi bize devreden kişiydi" diyor. Bkz. Grant R. Osborne ve Clinton E. Arnold, *Matthew, Zondervan Exegetical Commentary Series on the New Testament*, 1. Cilt (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2010), s. 630-31.
- ³⁵ Osborne ve Arnold, s. 629-30.
- ³⁶ Bu bölümde işlenen kavramlar, önceki yazıda "Sarsıcı deneyimlerin eğitici etkileri" başlığı altında benzer bir şekilde ele alınmıştır. Bkz. Chuck Faroe, "Matta'nın İsa Öyküsünde Egemenliği İskalamak: 3) Zihniyet Sorunumuz (2. Bölüm)", *e-manet*, Sayı 69 (Ocak-Mart 2023), s. 16-18.
- ³⁷ Jonathan T Pennington, *The Sermon on the Mount and Human Flourishing: A Theological Commentary* (Grand Rapids, Michigan, Baker Academic, 2018), s. 272-74.
- ³⁸ Frederick Dale Bruner, *Matthew. A Commentary. Volume 1: The Christbook Matthew 1-12*, Düzenlenmiş ve genişletilmiş basım (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 2007), s. 350-351; vurgu eklenmiştir. Ayrıca bkz. Leon Morris, *The Gospel According to Matthew, A Pillar Commentary* (Grand Rapids, Michigan.: Eerdmans [u.a.], 1992), s. 175-76.
- ³⁹ Son tahlilde, günlük hayatımızda Tanrı'nın isteğini basit siyah beyaz buyruklara indirgememeliyiz. Bunun yerine, günlük kararlarımızı Kutsal Kitap'ın bize çeşitli edebi türlerle açıkladığı öykünün bilincinde vermeye alışmalıyız. Bkz. Richard Bauckham, "Authority and Scripture", *God and the Crisis of Freedom* (Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, 2002), s. 50-77.
- ⁴⁰ Hüseyin Fazlı Ergül, "Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 4, No. 14 (Güz 2005): 75.
- ⁴¹ Statü kaygısı ile göstermelik arasındaki ilişki için Bkz. Erol Göka, "Gösteriş ve Şatafat, Şanımızdan Mı?", *Türklerin Psikolojisi: Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2008), s. 148-52.
- ⁴² Hiyerarşi ve fide hakkında bkz. John H. Wilson, "The Serving Organization: Jesus vs. Hierarchy in Matthew 20:20-28", *Journal of Biblical Perspectives in Leadership* 3, No. 2 (Yaz 2011): s. 91-98.

"Modern insanların özgürlük dediklerinin çoğu temelinde korkudur. Kurallara boyun eğmeyecek kadar cesur olmaktan çok, sorumlulukları üstlenemeyecek kadar korkağız."

G.K. Chesterton

Ödüller

Görmezden Geline Bir Doktrin

▣ *Ken Wiest*

☞ *G.D.*

Her insanın motivasyonları onu harekete geçirir. İnsanı etkileyen motivasyonlar iyi ya da kötü olabilir. Mesela bir insan başkasının gözünde sırf saygı kazanmak için ona yardım edebilir ya da o insanı sevdiği için ona yardım edebilir. Kutsal Kitap'a göre motivasyonlarımızın temelini gerçek ve sağlam olması gerek. Şeytan'dan, dünyadan ve benlikten kalma motivasyonlardan vazgeçip Kutsal Kitap'ta açıklanan motivasyonları seçmeliyiz ve önemsemeliyiz; imanlının olgunlaşması için bu gerekli ve ciddi bir tövbe konusudur.

İmanlının motivasyonlarının temeli olan gerçekler Yeni Antlaşma'daki mektupların ilk bölümlerinde yazılır (Rom. 1-11; Ef. 1-3; Kol. 1-2 vs.). İzleyen bölümlerde bulunan ilkeleri ve buyrukları yerine getirmek için bu gerçekler ve nedenler gereklidir; hepsi birer motivasyon sayılır. Tanrı'nın onuru dışında itaat etmemizin en büyük nedeni veya motivasyonu Tanrı'nın lütfunun talebi. Lütf bize verilen bir armağan ama bu armağanı "boşuna" almış olmamak için kullanmamız gerek (1Ko. 15:10).

Tanrı'nın isteğini yapmak için motivasyonlarımızın çok olması gerekiyor, çünkü Şeytan zayıf noktalarımızı bilerek bizi kolayca ayartabilir. Elimizde daha çok silah ve kalkan olursa Şeytan'ın ayartmalarına karşı daha kolay direniriz, dünyadan ve doğal benlikten daha kolay kaçabiliriz.

“Tanrı'nın isteğini yapmak için motivasyonlarımızın çok olması gerekiyor, çünkü Şeytan zayıf noktalarımızı bilerek bizi kolayca ayartabilir.”

Tanrı O'nun isteğini yapmamız için bize *çok neden* verir:

1. O'nu hoşnut etmek (Kol. 1:10)
2. O'nu yüceltmek, O'nun ününü, itibarını yükseltmek ve görünür hale getirmek (1Ko. 10:31; Mez. 96; 1Pe. 2:9; Mat. 5:16).
3. O'na minnettar olduğumuz için diri kurban olmak (Rom. 12:1, 2)
4. O'nu taklit etmek, O'nun karakterini yansıtmak (2Ko. 3:18)
5. O'na duyduğumuz sevgimizi göstermek (Yu. 14:21)

Ayrıca itaatin getirdiği kutsamaları da her zaman önemsemiyoruz. Yeni Antlaşma Tanrı'nın yolunda yürüyen insanın sahip olduğu kutsamaları açıklar. Eğer Kutsal Ruh'un izinden gidersek Kutsal Ruh'un ürününü görürüz (Gal. 5:13-26), dua edersek, esenliği görürüz (Flp. 4:6,7). İtaat, Üçlülük bize daha derin açıklanmasını sağlar (Yu. 14:21-25; 15:1-7; Mat. 11:20-30). Ayrıca Özdeyişler 1-9'a göre itaat "akıllı ve bilgece"dir. İtaatsizlik ise "akılsızlık"tır.

Yeni Antlaşma başka bir motivasyonu açıklar; o da kazanabileceğimiz ödüller. Kurtuluşa iyi işlere dayanmadan sahip olduk. Bu nedenle imanlının iyi işler yaparak ödül kazanma fırsatının olması şaşırtıcı gelebilir.

İmanlının Göreceği Yargı; Güçlü Bir Motivasyon

Bazı imanlılar yanlış bir kanıyla artık yargılanmayacaklarını düşünürler. "Artık hiçbir mahkûmiyet yoktur" doğrudur (Rom. 8:1). Ayrıca Kutsal Kitap mirasımız cennette saklıdır diyor (1Pe. 1:3-9). O yüzden imanlıların Mesih'in yargı kürsüsünün önüne çıkmaları hayret edici gelebilir. Burada açıkladığımız Tanrı'nın yargı kürsüsü kurtuluş ile ilgili değil. Bu yargı kürsüsünde her imanlı kendi hizmeti hakkında hesap verecek.

Aşağıdaki ayetler imanlının göreceği yargıyı açıklar.

Romalılar 14:1-15:13

Romalılar 14:1-15:13'te Hristiyan'ın özgürlüğünden ve kardeş sevgisinden bahsedilir. Bu kısımda Pavlus'un ana ilgisi imanı güçlü olanların imanı zayıf olanları küçümsememesi, imanı zayıfların imanı güçlülerini yargılamamasıdır. Bu bağlamda Pavlus İsa'nın yargı kürsüsünü anlatır.

"Burada açıkladığımız Tanrı'nın yargı kürsüsü kurtuluş ile ilgili değil. Bu yargı kürsüsünde her imanlı kendi hizmeti hakkında hesap verecek."

Sen neden kardeşini yargılıyorsun? Ya sen, kardeşini neden küçümsüyorsun? Tanrı'nın yargı kürsüsü önüne hepimiz çıkacağız. Yazılmış olduğu gibi: "Rab şöyle diyor: 'Varlığım hakkı için her diz önümde çökecek, Her dil Tanrı olduğumu açıkça söyleyecek.'" Böylece her birimiz kendi adına Tanrıya hesap verecektir. (Rom. 14:10-12)

Madem gelecekte Tanrı'dan bir yargı olacak, şu anda kardeşleri yargılamamız söz konusu olmamalı.

Pavlus bu ayetlerde neyi öğretiyor?

1. "Yargı kürsüsü" olarak çevrilen Grekçe sözcük ya olumlu ya da olumsuz bir yargı ile ilgili olabilir. Plummer'e göre bu sözcük, yüksekte duran bir platform, terbiye ya da adaletin sağlandığı bir yer anlatırdı.¹
2. Her bir kişi hesap verecek. "Hepimiz", "her diz", "her dil" ve "her birimiz" sözleri bu gerçeği vurguluyor. Sözler kesinlikle "birey"e yönelik yargılama olacağını gösteriyor; yargı grup halinde olmayacak.
3. "Çıkacağız" olarak çevrilmiş Grekçe fiil her bireyin katılımını, herkesin fiziksel olarak kürsünün önünde olmasını vurguluyor. Bu fiil "kendisini sunmak" gibi bir anlam taşır.
4. Yeşaya 45:23'ten yapılmış alıntı bir daha "hepimiz" in Tanrı'ya tapınacağımızı, Tanrı'nın hepimizi yargılama konusunda haklı ve adil olduğunu tasvir eder.

2. Korintliler 5:1-10

Pavlus diriliş bedenine kavuşacağı konusunda emindi. Yine de Yargıç'ı memnun etmek istiyordu (a. 9).

Bunun için, ister bedende yaşayalım ister bedenden uzak olalım, amacımız Rab'bi hoşnut etmektir. Çünkü bedende yaşarken gerek iyi gerek kötü, yaptıklarımızın karşılığını almak için hepimiz Mesih'in yargı kürsüsü önüne çıkmak zorundayız. (2Ko. 5:9, 10)

Bu ayetlerden öğrenebileceğimiz gerçekler şöyle:

1. "Bedende yaşarken." Dünyada beden aracılığıyla yaptığımız her şeyin yargı konusu olacağını gösterir.
2. "Kötü" olarak çevrilmiş Grekçe sözcüğü klasik Grekçe edebiyatında "ucuz, vasati, cüzi, kötü, değersiz ve adi" anlamlarını taşıyor. Septuaginta'da bu anlamı taşır (Eyü. 6:3; Özd. 15:2).² Yani bu bağlamda sözcüğün uygun bir anlayışı *değersiz*. Bu anlamdan bunu çıkarabiliriz: göreceğimiz yargı günahla ilgili olmayacak. Yaptıklarımızın "değeri" incelenecek ve bu inceleme 'sonsuz' bakış açısından yapılacak. Ne kadar ağırbaşlı bir düşünce!
3. "Yaptıklarımız" olarak çevrilmiş Grekçe kelimesi genel bir terim. Sözcük bizim söylediklerimiz, düşündüklerimiz ve yaptıklarımızı işaret eder.
4. "Karşılığını almak" sözleri imanlının "hak"ını vurguluyor.
5. "Önüne çıkmak" fiili Rom 14:10'daki fiilden farklıdır. Buradaki fiil pasiftir. Böylece Tanrı gizli olanı "ifşa edeceği" anlamı taşıyor. Her bir imanlı Tanrı'nın önünde ruhsal bakımdan "çıplak" olacak ve kimin olduğu açıkça gösterilecek. Moule bu fiille ilgili şöyle yazar: "Bu fiilin anlamı ifşa etmek, geniş ışık altında incelenmek, öyle ki tam olduğumuz gibi görünürüz. Hristiyanın durumlardan ve yetinin kullanımından ötürü ne olduğu her şeyi gösteriliyor... bunlar efendisi, ortak hizmetkârlar ve kendisinin önünde tasvir edilir."³
6. "Zorundayız" sözcüğüne dikkat edelim. Bu yargı anı mecburdur. Barnes'e göre bizim "önüne çıkmak zorunda" olmamız "uygun".⁴
7. Dirilişimiz ne kadar kesinse, yargılayacağımız da o kadar kesindir.

1. Korintliler 3:10-15

Tanrı'nın bana lütfettiği görev uyarınca bilge bir mimar gibi temel attım, başkaları da bu temel üzerine inşa ediyor. Herkes nasıl inşa ettiğine dikkat etsin. Çünkü hiç kimse atılan temelden, yani İsa Mesih'ten başka bir temel atamaz. Bu temel üzerine kimi altın, gümüş ya da değerli taşlarla, kimi de tahta, ot ya da kamışla inşa edecek. Herkesin yaptığı iş belli olacak, yargı günü ortaya çıkacak. Herkesin işi ateşle açığa vurulacak. Ateş her işin niteliğini sınavacak. Bir kimsenin inşa ettikleri ateşe dayanırsa, o kimse ödülünü alacak. Yaptıkları yanarsa, zarar edecek. Kendisi kurtulacak, ama ateşten geçmiş gibi olacaktır. (1Ko. 3:10-15)

Pavlus Korint kilisesinde Müjde temelini attı. Bu bağlamda bu temel üzerinde bina edecek kişileri uyarıyor. Konuyla ilgili çıkarımlar bunlar:

1. Bu bağlamda yargının ölçüsü, temel üzerinde edilen inşaatın kalitesi, kullanılan malzemelerdir. Yani bir kişinin "nasıl" inşa ettiği yoklanacak.
2. Anlaşılan öncelikle kilise kurucuları yargıya uğrayacak. Yine de kilisede herkesin hizmeti var, herkesin kilisede kullanmak için kendisine verilmiş armağanları var. "Herkes" vurgusu olduğuna göre sadece kilise kurucuları yargıya uğramayacak, sadece öncelik söz konusu.

3. Bu ayetlerde kullanılan mecazi terimlerin (altın, gümüş, tahta ve kamış) neyi simgelediğini bağlam göstermiyor. Hizmetle ilgili öteki ayetlere bakarsak (örn. 2Ko. 2:14-7:1; Kol. 1:24-29; 1Ti.; 2Ti.; Elç. 6:4), iyi malzemelerin duaya, Müjde'ye ve Tanrı'nın Sözü'ne, Kutsal Ruh'un işleyişine dayandığını görürüz. Kötü malzemeler ise insani kaynaklardır (2Ko. 10'da bunlardan bahsedilir).
4. "Zarar edecek" sözleri 2. Korintliler 5'teki "kötü", yani değersiz fikrine benziyor. Buradaki en korkunç gerçek şu: Bütün bu malzemeler bir anlamda kilise kurar! Ama eninde sonunda bazı hizmetkârların hizmeti "zarar" olacak, çünkü bu hizmetlerde insani yöntemler ve amaçlar vardı.

Özetle her imanlı kendi hizmeti hakkında hesap verecek. Ödüller verilecek ama uygunsuz tutumlar ve bencil kararlar yüzünden ödüller yitirilebilir de. İmanlının yaptığı hizmetler tek tek yargılanmaz; bir imanlının hayat boyu yaptıklarının, hayatın istikametinin ürününe göre ödül verilecek. Ödül almak için ölçütler imanlının armağanlarını hizmet için kullanması, hizmet fırsatlarını değerlendirilmesi, Tanrı'ya güvenerek hizmet etmesi (mesela hizmet için dua etmek) olabilir. Bir imanlının yaptığı bazı eylemler 'günahlı' olmasa da İsa için değersiz sayılır ve ödüllendirilmez. Ve tabii ki günah da ödüllendirilmez.

Sadık Kâhya Ödül Alır

Matta 25:14-30; 1. Korintliler 3:11-15; 1. Korintliler 4 ve 2. Yuhanna 8 ayetlerinde iki nokta

vurgulanır: sadık kâhya ödül kazanır, sadık olmayan kâhya ödül yitirir. Bu ayetlerin ışığında "sadık kâhyalık" böyle tarif edilebilir: Doğru öğretiş veren, Tanrı'nın yüceliğine odaklanan hayat ve hizmet tarzına sahip, hizmet fırsatlarını iyice değerlendiren ve alçakgönüllü.

"İmanlının hayat boyu yaptıklarının, hayatın istikametinin ürününe göre ödül verilecek."

Dr. J.B. Hixon Kutsal Kitap'a göre ödüllendirilecek

tutumları ve davranışları şöyle sıralar:

1. Denemelere dayanmak (Yak. 1:12)
2. Sadık kilise önderliği hizmeti (1Pe. 5:4)
3. Mesih'in 2. gelişini özlemek (2Ti. 4:8)
4. İnsanları Mesih'e getirmek (1Se. 2:19)
5. Mesih'e sadık kalmak (1Ko. 4:1-5)
6. Konukseverlik (Mat. 10:40-42)
7. Tanrı'nın verdiklerine iyi kâhyalık etmek (Luk. 19:11-27)
8. İyi motivasyonla iyi işler yapmak (Kol. 3:23-24; 1Ko. 4:5; Tit. 3:8)
9. Yoksullara yardım etmek (Mar. 10:21; Luk. 12:32-33; 1Ti. 6:17-19)
10. Başkalarına hizmet etmek (İbr. 6:10)
11. İsa'yı sevmek (Yu. 14:21)
12. Ruh'u izlemek (Gal. 5:19-21; 6:7-10; 1Ko. 6:9-10; Ef. 5:3-5)⁵

Ödüllerin Doğası

İmanlılara verilen ödül genellikle taşlar olarak tasvir edilir (1Ko. 9:25; 1Se. 2:19; 2Ti. 4:8; Yak. 1:12; 1Pe. 5:4). Bu taşların "yaşam", "doğruluk", "yücelik" gibi sıfatları var; demek ki taşlar bu sıfatları taşır. Ödüller gelecekte verilecek ve onlar ne lekelenir ne de çürür. Bağlamlar fazla bilgi vermez ama tahmin edebiliriz ki taşla ilgili bu sıfatlar büyük ihtimal yaşayacağımız sonsuz yaşamla ilişkilidir.

Taşlar dağıtıldıktan sonra imanlılar onları Tanrı'ya ve Kuzu'ya geri verecek. Bu devam eden bir hareket. Tanrı'nın lütfu aracılığıyla ödüller edinilmiştir ve haklı olarak O'na geri verilir.

Taşların dışında başka ödüller de imanlılara verilir. Onlardan biri bin yıl egemenlikte Mesih'le birlikte hüküm sürmek. Buna özel hizmet yetkisi dahil edilebilir (2Ti. 2:12; Mat. 19:28-30; Luk. 22:28-30; Mat. 24:45-51; Luk. 19:11-27). Başka ödüller arasında Tanrı'dan genel övgü (1Ko. 4:5) ve henüz belirmemiş bir miras (1Ko. 2:9, İbr. 6:10,11; Kol. 3:23,24; 1Pe. 3:9; Gal. 5:19-21; 1Ko. 6:9-10; Ef. 5:3-5) da yer alır.

Ödüller Neden Öğretilmiyor?

Bazı kişiler ödüller öğretisinin iman yoluyla lütufla kurtuluş öğretisi ile çeliştiğini düşünebilir. Kurtuluşun iyi işlere dayanmadan lütufla verildiği doğrudur (Rom. 4:4-5; Ef. 2:8-9; Tit. 3:4-6). Ama ödüller aklanma ile ilgili değil, hizmetle ilgilidir. Yani kurtuluş ile ödüller farklıdır. Aynı zamanda ödüller kurtuluş gibi bir lütfun ifadesi. İmanlılar Tanrı'nın lütfuyla hizmet eder, çalışır (1Ko. 15:10).

Ödüllerin insanlarda bencillik ve kıskançlık uyandıracığı düşünülebilir. Ancak bu mümkün değil, çünkü cennette bencillik ve kıskançlık olmayacak.

Peki, ödülleri amaçlama motivasyonuna sahip olmak yanlış değil mi? Hayır, değil. Eğer yanlış olsaydı Mesih bize bunu bir motivasyon olarak sunmazdı. Ödül bizim değil, O'nun fikri.⁶ Ayrıca biz ödüllerimizi yitirirsek utanç ve pişmanlık duyarız.

Ödüller meşru bir motivasyondur. Onlar odağımızı cennete ve geleceğe yönlendirir.

Bundan sonra bu olası ödüller hepimiz için ciddi bir motivasyon olsun. "Mümkün olduğu kadar kazanalım ki İsa'ya minnetle verelim" diye motivasyonumuz olsun.

Sonnotlar

¹ Albert Plummer, *A Critical and Exegetical Commentary on the Second Epistle of St. Paul to the Corinthians*, The International Critical Commentary on the Holy Scriptures of the Old and New Testaments, editörler S.R. Driver, Alfred Plummer ve C.A. Briggs (Edinburgh: T. and T. Clark, 1915), s. 156.

² Henry George Liddell and Robert Scott, *A Greek English Lexicon* (Oxford: Clarendon Press, 1925), sayfa bilinmiyor.

³ H.C.G Moule, *The Second Epistle to the Corinthians* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1962), s. 44.

⁴ Albert Barnes, *Notes on the New Testament (II Cor-Gal)* (Grand Rapids, Michigan: Baker, 1949), s.10.

⁵ Bilgi bu web sayfasından uyarlanmıştır: *NBW Ministries* < <http://www.notbyworks.org/> > (06/01/2015 tarihinde erişildi). Bu makalede geçen bilgi artık sadece aboneler içindir.

⁶ Randy Alcorn, *Hazine İlkesi*, (İstanbul: Haberci, 2017), sayfa bilinmiyor.

Basileos ve Kapadokyalılar

“Tek amacımız ve hırsımız erdemdi”

■ Megan DeVore

☞ G.D.

“**B**ir beden can olmadan da nasıl yaşayamaz, sen olmadan ben de yaşayamam, Basileos, Mesih’in sevgili hizmetkârı,” Nyssa’lı Gregorios (İ.S. 329–389) arkadaşı Büyük Basileos (İ.S. 330–379) için yazdığı bir kitabede bu sözlerle yas tuttu. Normalde yetenekli bir belagat şairi olan Gregorios, anma ve ümitsizlik arasında gidip gelerek söyleyecek söz bulamıyordu. Yetişkinliklerinin ilk yıllarında, içinde ortak oldukları sevincin yanı sıra, saf dürüstlük, gücenme, şefkat, cesaretlendirme, ihanet, sadık sevgi ve yürek burkan kayıplar da yaşayarak kurdukları arkadaşlıkları macera dolu altmış yıldan fazla sürmüştü.

Kayserili (Büyük) Basileos; Aya Sofya, Kiev’deki mozaik; Kamu malı

Kapadokyalı Yol Arkadaşları

Gregorios ve Basileos, artık yaygın olarak “Kapadokyalılar” olarak anılan daha geniş bir arkadaş çevresinin parçasıydı; Basileos ve Nyssa’lı Gregorios kardeşler (İ.S. 335 – 395), ablaları Makrina (İ.S. 330–379), kuzenleri Amfilokius (İ.S. 339 – 400) ve Basileos’ün okul arkadaşı Nazianos’lu Gregorios’tan oluşan bu arkadaş çevresi, dördüncü yüzyılın ortalarından sonlarına kadar Kapadokya bölgesinde buluşmalarını sürdürdü.

Kapadokyalıları genellikle teolojiye yaptıkları katkılarından dolayı hatırlıyoruz; Mesih’in doğası ve Kutsal Ruh’un rolü ve kişiliği ile ilgili açıklamaları, mevcut Üçlü Birlik anlayışını bilgilendirmeye devam ediyor. Öyküleri ve etkileri daha da yaygın hale geldi. Kolayca kışkırtılan taraftar çatışmalarının ve hassas siyasi ve dini ilişkilerin olduğu bir çağda yaşayan Kapadokyalılar, hızla gerçek bir düşmanlığa dönüşen teolojik uzlaşmazlıklarda yol bulmak zorunda kalmışlardı.

Roma İmparatorluğu’nun Büyük Zulmü yarım yüzyıl önce sona ermiş olsa da yerel kiliseler ve liderleri için ciddi zorluklar devam ediyordu. Böyle bir ortamda gerçek arkadaşlıklar bir can simidiydi ve arkadaşlıkları Kapadokyalıların çeşitli hizmetlerine destek oluşturuyordu.

Örneğin Basileos ile Makrina’nın öyküsü şöyledir: Basileos, döneminin en iyi mevcut eğitimini almıştır, hatta son derece saygın bir eğitim yeri olan Atina’da kalmıştır. Bir hitabet (belagat) öğretmeni olma hırsı, ona o sırada elde edilebilecek en yüksek maaşlardan birini kazandırabilirdi. Ancak 26 yaşında şatafatlı planlarından vazgeçti ve hayatının geri kalanında devam edecek olduğu sade bir yaşam tarzını seçti. Bu kadar ağır ve kesin bir değişikliğe sebep olan neydi? Kız kardeşi tarafından körüklenen bir yürek ve vizyon dönüşümü.

Makrina gerçeği ona sevgi dolu bir yüzleşmeyle anlattı: Basileos hayatını geçici şeylere harcıyordu. Hırslarının yerini her zaman daha başka hırslar alacaktı ve elde ettiğini sandığı bilgelik en iyi ihtimalle gelip geçiciydi.

Basileos Makrina'yı dinledi. Vaftiz edildi ve yerel kiliseye ve çevredeki topluluğa hizmet makamında yükseldi. On yılı biraz geçmişken, diğerleri ondaki bilgelik yeteneğini fark ettiler: Piskopos olarak atandı ve kendini tümüyle bu kilise önderliği hizmetine adadı. Makrina, kardeşine ve arkadaşına cesurca meydan okumasaydı, Basileos Kutsal Ruh hakkındaki - imanlıları bugüne kadar etkileyen- tapınmaya yönelik teolojik yazıları asla kaleme alınamayacaktı.

Gerçek Teşvik

Kuzen olan Amfilokius ile Basileos birbirlerinden yaklaşık 320 kilometre uzakta olmalarına rağmen, onlarca yıl boyunca birbirlerine çok sayıda mektup gönderdiler. Bu mektuplarda güvenlerini, neşelerini, eleştiriye ve açıklamaya açık bir dürüstlüğü, zor soruları ve hatta öfkeyi paylaşarak sürekli birbirlerini cesaretlendirdiler. Basileos, arkadaşlıklarının başlarında Amfilokius yeni atandığında ve görünüşe göre kendinden önemli ölçüde şüphe duyuyorken ona bir mektup gönderdi ve onu şu şekilde teşvik etti:

Lütfunun kaçılmaz ağlarıyla sizi yakalayan... sizi şimdi Pisidya'nın ortasına getirdi... Güçlü kalın ve yüce Rab'bin sağ eline emanet ettiğini insanların önünde gerçekleştirin. Bir geminin komutasını üstlenmiş bir dümenci gibi cesurca durun... Çünkü Mesih sizi gönderdi.

Mektuplar her zaman ciddiyet taşıyordu (bir tanesinde Basileos kendiyile dalga geçerek dişlerinden pek azının kaldığıyla ilgili şakalar yapar, bir başkasında da muhaliflerinden biri hakkında "şişman deniz canavarı" der), ancak derin düşünmeyi tasvir ederler. Bu açıkça arkadaşlıklarının güvenilir bir sırdaşla her şeyi konuşma fırsatı sağlayan düzeyde olduğunu gösterir; düşmanlık içeren ve değişken bir sosyal ortamın ortasında bir can simidi.

"Arkadaşlıkları güvenilir bir sırdaşla her şeyi konuşma fırsatı sağlayan düzeydedir; düşmanlık içeren ve değişken bir sosyal ortamın ortasında bir can simidi."

Makrina da cesaretlendirici biriydi. Ayırt etme yeteneği herkesçe bilinmesine rağmen, erkek olan arkadaşlarına ve akrabalarına kıyasla eğitim görme ve seyahat etme fırsatları sınırlıydı. Onun hizmeti, yerel topluluk içinde hizmet ve öğrenci yetiştirme olmuştu. Bitmez tükenmez ölçüde başkaları için dua etme, fedakârca cömertlik ve sevgi dolu adanmışlık gösterme için bir coşkuya sahipti ve hatta annesini aile mülkü imanlılar topluluğuna dönüştürmeye ikna etti. Makrina köleleri serbest bırakmak, evsizlere bakmak, terk edilmiş çocuklar için ebeveynler bulmak ve doğal afetlerden (örneğin 369'daki şiddetli kuraklıkta) etkilenenlere yardım etmek için çalıştı.

Abisi Nyssa'lı Gregorios farklı bir konumda meşguliyyete sahipti. Halk arasında muazzam bir üne sahip bir piskopos olarak, kendisini bir Roma imparatorunun siyasi hedefinde buldu. Hızlı gelişen bir dizi kaotik siyasi olayın ardından Gregorios görevinden alındı ve o kadar perişan oldu ki hiçbir şey yapamaz hale geldi. Sadece Makrina'nın cesaretlendirmesiyle yeteneklerinin ve etkisinin Tanrıvergisini olduğunu hatırlayabildi. Tanrı onu terk etmemişti. Makrina'nın onu azarladığı şu sözler hayatının geri kalanında da zihninde yankılanacaktı: "Bütün bunlarda Tanrı'nın lütfunu görmüyor musun?"

Makrina, Gregorios'un yargılanmasından iki yıl sonra öldüğünde, Gregorios kız kardeşinin hayatını ve mirasını anlattığı iki eseri kaleme aldı. Makrina'nın arkadaşlığı kendisini birden fazla kez Mesih'e döndürerek umutsuzluktan kurtarmıştı. Onun yazdıkları bugün de

Makrina'nın yaşam öyküsünün –Kutsal Yazılara bağlılığının, sadık bilgeliğinin, doğru konuşmasının ve kararlı hizmetinin– sayısız kişiyi etkilemesini sağlamakta.

Bir Arkadaşlık Sendeleylebilir, Yine de Affeder

Zıt kişiliklerin olduğu tüm ilişkilerde olduğu gibi, sürtüşme ve çatışma Kapadokyalıların dostluklarını da etkiledi. Basileos ve Nyssa'lı Gregorios'un farklılıkları görünüşe göre aralarında en keskin olanlarıydı. Kanaatlı, kararlı ve aceleci eğilimli bir adam olan Basileos, hem parlak hem de korkutucu biriydi. Gregorios'un hassas, sabırlı ve içe dönük eğilimli oluşu kendisine büyük bir içgörü sağlıyor, ancak yine de onu çoğu zaman kararsız bırakıyordu. Basileos'u oyalayan hitabetleri ve topluma hizmeti ağırlık verdi; Gregorios'u oyalayan ise şiir ve spekülasyonlar oldu.

İkisi de olaylı yıllar boyunca hayatlarını dostluk bağıyla sürdürmüş olsalar da, Basileos'un kişiliği tarihçi Philip Rousseau'nun sözleriyle şöyleydi: "O her zaman başkalarının ilgisine bağımlı, beklenti ve taleplerini karşılamadıklarında derinden incinen ve verdiği acının çoğunlukla farkında olmayan bir adamdı." Gregorios ile ilişkisi de dahil olmak üzere birden fazla kez arkadaşlıklarına bu şekilde zarar vermişti.

Belirli olayların ayrıntıları biraz belirsiz. Basileos, saygın bir piskopos olarak sık sık ilgi odağı oluyordu ve bir grup sapkın öğretmene karşı ortodoks Hristiyanlığı savunuyordu. Yardım etsin diye Nyssa'lı Gregorios'u piskoposluğa getirtti; Gregorios'u hizmet etmesi için yerleştiği yer

"Basileos her zaman başkalarının ilgisine bağımlı, beklenti ve taleplerini karşılamadıklarında derinden incinen ve verdiği acının çoğunlukla farkında olmayan bir adamdı."

onun açısından güvenli bir yer olmaktan ziyade Basileos'un kendi savunmasını güçlendirecek stratejik öneme sahip bir bölgeydi. Basileos, arkadaşını doğrudan bir taleple değil, ciddi bir hastalık numarası yaparak çağırmişti. Gregorios, paniklemiş halde Basileos'a giderken yolda yalanını öğrendi. Yolculuğu tamamlamadı ve yazdığı birçok azarlama mektubunun ilkinde başladı.

Gregorios'un Basileos'a yazdığı

mektuplardan birinde, "Beni ya da kendini hiç mi tanıımıyorsun?" diye sordu. Başka birinde ise şunları yazmıştı: "Bana gelince, senin dostluğundan öğrendiğim bir şey var: Arkadaşlara güvenmemeliyim." Yine de zamanla Gregorios, Basileos'un asıl amacının ortodoks Hristiyanlığın hakikatini savunmak olduğunu merhametle hatırlayarak kendisini affetti. Basileos bu savaşa tek başına giremezdi; etrafında bir arkadaş desteğine ve doğruyu konuşan liderlere ihtiyacı vardı.

Nihayetinde Gregorios ikna oldu (yine de biraz zoraki olmuştu) ve piskoposluk makamını üstlendi. Yetenekli bir vaizdi, ancak yeni çağrısına verdiği ilk tepkide haklı olduğu sonuna kadar doğru çıkacaktı. Yetenekleri topluluk liderliğine değil, öncelikle ruhsal yönlendirmeye ve yazmaya yönelikti. Bildiğimiz kadarıyla, piskoposluk pozisyonundan hiçbir zaman hoşlanmamıştı ve koşulların getirdiği hayal kırıklıkları Basileos ile dostluğunu yine geçici olarak zedelemişti.

Yavaşça ve özenle mektuplar aracılığıyla yeniden iletişim kurdular. Başlangıçtaki dua istekleri, ziyaret için içtenlikle sözler vermeye dönüştü. Basileos'un "duyarsız gaflarda bulunma" (Rousseau'nun çok yerinde bir şekilde ifade ettiği gibi) eğilimi bile, bu kadar uzun süredir devam eden bir Hristiyan dostluğunu yok edememişti, ancak aralarındaki esenlik zamanla daha kırılğan hale geldi ve çaba sarf edilmeden eski haline getirilemez oldu.

Müjde'ye Demirli

Kapadokyalılarla ilgili her öyküde ve onların yazılarında tekrar edilen bir tema göze çarpar: Uzun dostlukları boyunca, birbirlerini Kutsal yazıları mümkün olan en detaylı incelemeye ve hayata geçirmeye teşvik etmişlerdir. Kutsal Kitap metninin her pasajında Müjde'yi görmüşler ve vaftiz olmanın Mesih aracılığı ile Baba'yla ve Ruh'la yeni bir ilişki altında yaşama anlamına geldiğine ikna olmuşlardı. Dostlukları, kendi varlığı mükemmel bir topluluk içinde var olan Tanrı'ya tapınmalarından doğmuştu.

Nyssa'lı Gregorios'un daha sonra toplulukları hakkında söyleyeceği gibi, "Tek Ruh birçok kişiyi canlandırıyor... sözlerimizi Tek Bilge Söz'ün hizmetine sunuyorduk." Hayatları gibi Kapadokyalılar arasındaki dostluklar da her zaman kolay değildi, yine de hepsinin Tanrı'yı yüceltme arzusu onları bir arada tutmuştu.

Bu vizyon, çeşitli deneyimleriyle onları ayakta tutmuş ve arkadaşlıklarının cesurca dürüst, bağışlayıcı, şefkatli ve saygılı olmasını sağlamıştı. En sonunda da Üçlü Birlik olan Tanrı'sının dönüşüm getiren etkisini göstermişti. Kapadokyalıların bundan istedikleri yolu yoktu bence. **e**

Megan DeVore, Colorado Christian Üniversitesi'nde kilise tarihi ve erken dönem Hristiyan çalışmaları doçentidir.

Kaynak: "Our single object and ambition was virtue", *Christian History Magazine*, Sayı 132, 2019
< <https://christianhistoryinstitute.org/magazine/article/our-single-object-and-ambition-was-virtue> >
(22.03.2023 tarihinde erişildi). İzin ile kullanıldı.

"Işık içinde duran kişi karanlığı nasıl göremiyorsa, gözlerini Mesih'e dikmiş kişi abesle iştigal etmez."

Nyssa'lı Gregorios

İman hayatında beraber derinleşmek için 11 çalışma.

**HRİSTİYAN
HAYATINDA
YETKİNLEŞMEK**

Tanrıbilim Hazinesi'nden ücretsiz olarak indirin!

<https://www.tanribilimhazinesi.com/calismalar/hristiyan-hayatinda-yetkinlesmek/>

Hristiyan Önderlerin Düşüşüne Yol Açan Dört Büyük Denenme ve Bunlardan Korunma Önlemleri

❖ *S.M. Wibberley ve J.M. Diener*

Kilisede önder olmak büyük bir önceliktir, ama aynı zamanda büyük bir sorumluluk getirir. Kilise'yi¹ temsil eden kişinin sözleri ve eylemleri mercek altına alınır ve onların davranışları kamuoyu tarafından Kilise'nin diğer mensuplarının olumsuz değerlendirilmelerine yol açabilir. Önder nasılsa topluluk öyledir diye düşünülür. Bundan dolayı hem küresel hem de yerel kilisedeki önderler daha ağır bir sorumluluğa sahiptir (bkz. Yak. 3:1). Şeytan önderlerin itibarını yıkabilirse, topluluğun itibarının tamamını da yok edip İsa Mesih'e inanmayan insanları Müjde'den uzak tutabilir.

“Şeytan önderlerin itibarını yıkabilirse, toplumun itibarının tamamını da yok edip İsa Mesih'e inanmayan insanları Müjde'den uzak tutabilir.”

Geçen yıllarda bu gerçeği çok çarpıcı bir şekilde Hristiyan inanç savunmacısı Ravi Zacharias aracılığıyla gördük. Küresel etkisi olan bir hizmete sahip olan Zacharias, son yıllarında cinsel günahlar işledi. Hizmet grubundaki gücü aracılığıyla bunların üstünü kapatmışsa da olaylar Zacharias'ın ölümünden sonra patlak verdi ve hizmetinin etkisinin yok edilişiyle sonuçlandı.² Şeytan Zacharias aracılığıyla büyük bir zafer kazandı ve Türkiye'deki Hristiyan inanç savunması hizmetini bile olumsuz bir şekilde etkiledi.

Bu örneği uç bir örnek saymamalıyız. Kilise'deki hayli önder, tanınmış ya da tanınmamış olsun, böyle hareketlerde bulundu ve Tanrı'nın ismini lekeledi.³ Neden acaba? Bu kısa makalede bu soruya birkaç cevap sunup Hristiyan önderlerin pozisyonlarının getirdiği denemelerde nasıl dik durabileceklerini düşüneceğiz.

İnsanın Temel Ruhsal İhtiyaçları

Yazarın birinin yıllar boyunca danışmanlık hizmetinde gördüğü bir gerçek şudur: Neredeyse her çekişmenin kökeninde şahsi değer isteği veya güvenlikte olma hissi yatmaktadır. Özellikle şahsi değer arayışı ağır basar. Şahsi olarak değerli olabilmek için neredeyse her şeyi yaparız;

günah işlemek dahil! Bir şey bize bu değer duygusunu kazandırırsa bunu yaparız; kendimiz, ailemiz ve başkaları için kötü olsa bile. Arkadaşlarıyla sigara içen çocuğu düşünün. Sigarayı sevmese de, grubun bir parçası olmak için kendisini zorlar. Kabul edilmek için belirli şekilde giyinir, konuşur. Şahsi değer arayışı o kadar güçlü bir etkidir ki, değeri bulmak için doğru bildiklerimize aykırı davranmaya bile yol açar. Kilise'deki önderler bile bundan muaf değildir.

Şahsi değer anlayışının yanı sıra, insanın kendisini güvende hissetme ihtiyacı vardır. Geçen yıllardaki Koronavirüs olayında devlet ve sağlık kurumları bu ihtiyacı kullanarak insanlara hayallerinde yapmayacakları şeyleri yaptırdı. Çünkü hastalığın yeniliği, bilinmezliği ve göreceli ölümcüllüğü kamuoyunu paniğe itiyordu. Böylece kendimizi güvende hissedebilmemiz için maske taktık, kendimizi evlerimize tıkayıp çevremizden uzaklaştırdık ve çıktıklarında deneysel olup işlevselliği kanıtlanmamış olan aşılardan kabul ettik. Güvenlikte olmak istedik. Güvenliğe duyulan evrensel ihtiyaç, bozuk dünyanın üzerimize attığı belirsizliğe bir tepkidir. Hayat aslında bireysel kontrolümüzün dışındadır, ama bunu kabullenmek istemiyoruz. Tanrı'ya güvenmek yerine işleri kendimiz halletmeyi deniyoruz. Hristiyan önderler bile bu ihtiyaçtan muaf değildir ve bu ihtiyaç da çoğunlukla yapılan ve söylenen şeyleri tetikler. Ama bunlar bize yetmez, çünkü hakikatten güvenimizi ve şahsi değerimizi ancak Yaratıcımız, Çobanımız ve Rabbimiz olan İsa Mesih'te bulabiliriz.

Önderler İçin Dört Büyük Günaha Denenme Noktası

Şeytan insanların bu temel ihtiyaçlarından haberdardır. Bu temel ihtiyaçları karşılamak için insanlara özlerinde kötü olmayan dört olanak sunar. Bu olanakların dünyasal sistem aracılığıyla insana şahsi değer anlayışını ve güvenlik hissini sağlayacağını vaat eder. Hristiyan önderleri günaha sürüklemek için bunları kullanır. Şeytan, dünya ve günahlı benlik, itibar, güç, para ve cinsellik olanaklarını kullanarak insanların kendilerini tatmin edebileceklerini iddia eder.⁴ Bunlara kısaca örnekler vererek tek tek bakalım. Aşağıdaki örnekler uluslararası Kilise'de gerçekten olmuş olan olaylardır.

“Güvenliğe duyulan evrensel ihtiyaç, bozuk dünyanın üzerimize attığı belirsizliğe bir tepkidir.”

İtibar

Önder olmak insana itibar kazandırır. Kilisedeki önderlerin itibarlı olması önemlidir, çünkü Tanrı'ya görkem getirir (1Ti. 3:1-7). Özellikle Türkiye'deki baskın kültürde bilirkşi (imam) veya lider (ağa) yüksek bir saygıya sahip olur. Bilirkşi ne derse öyledir. Liderin yönergelerine genellikle soru sormadan itaat edilir. Böylece bu makama sahip olanın şahsi değer anlayışı yüksek olabilir. İtibarını korumak için ve istediğini yerine getirmek için sorumlu olduğu kişileri ezebilir.

Büyük bir kilisede hizmet veren ve büyük üne sahip olan bir vaiz birçok kitap yazmıştı. Kilisesindeki gençlerden birinin yazdığı bir kitabı ilginç buldu. Vaiz içeriği değiştirmeden ve asıl yazarın hakkını vermeden kitabı kendi adına yayımladı. Yazara, "Senin adın altında bu kitap satılmazdı" dedi. "Ancak benim adıyla yayımlanırsa Rab'bin istediği kadar büyük bir kitleye ulaşabilir." Adam kendi itibarını korumaya, hatta büyütme çalıştı. Belki vaiz kendisinin genç yazarın kaleminin kalitesiyle tehdit edildiğini görmüş de olabilir. Çünkü itibarının o kendi güçlü öğretilerinden kaynaklandığını düşünmüştür.⁵

Güç

İtibar güç getirir ve itibarımızı korumak için bu gücü kullanmaya meyilliyiz. Güç başlı başına kötü bir olgu değildir. Pavlus bize her bir otoritenin Tanrı'dan verildiğini hatırlatır (Rom. 13:1), buna Kilise'deki önderlik dahildir. Ama güç hissi –veya onun kaybı– bizi zor kullanmaya ayartabilir. Burada sadece fiziksel istismarı düşünmeyelim. Duygusal ve sözel istismar da gücün yanlış şekilde kullanımından doğar.

Belirli bir mezhepteki en üst kademedeki önderler, hiyerarşinin alt katlarındaki önderlerin ağır günahlarını örtbas etmek için tehdit ederek, dava açarak ve susturma ücreti ödemesi yaparak güçlerini gösterdiler. Mezhebin itibarı, çok belirgin ve zararlı günahlara Kutsal Kitap'a dayalı bir şekilde müdahale etmekten daha önemliydi. Üst önderlere bağlı olan alt önderlerin pozisyonlarını koruması, üst önderlerin gücünü pekiştirdi. Sonradan ortaya çıkan bu olaylar bu mezhebi epey sarstı.⁶

Para

Para yaşamak için gereklidir ve aynı zamanda Tanrı'nın işlerinin yürütülmesi için kullanılışlıdır (bkz. Luk. 16:1-9). Ancak, Pavlus Timoteos'a, "Her türlü kötülüğün bir kökü de para *sevgisidir*" (1Ti 6:10a; vurgu eklendi) yazmıştır. Para, itibarı ve gücü satın alabilir. Bu ayartıya kapılan önderler kendi refahlarını sağlamak için çalıştıkları kiliselerden ve kurumlardan para

çalmıştır. Hizmet için verilen her bir 100 papelin 80'ini ne yazık ki kendi ceplerine indirenler var. Bunların çoğunlukla sağlık ve gönenç müjdesini tebliğ eden kesimlerde yaşandığı görülmektedir. Uç bir örnek, "Rab için bir jet uçak" almak için topluluğundan para isteyen bir pastördü. Şaşırtıcı yanı da topluluğun ona bu bağışı vermesiydi!⁷ Bu konumda olan kişiler çoğunlukla burunları havada gezer, pahalı evlerde oturur, lüks araba kullanır, en

"Para ayartısına kapılan önderler kendi refahlarını sağlamak için çalıştıkları kiliselerden ve kurumlardan para çalmıştır."

şık şekilde giyinip topluluklarındaki fakir fukarayı sömürür. Sonra gerçekten bir ihtiyaç olunca kiliselerinin kapılarını kapatırlar.⁸ Çünkü onlar için kendi refahları ve paraları Rab'bin işinden daha önemli hale gelmiştir. Ve bu sadece büyük kurumlarda olan bir şey değildir; küçücük kiliselerden bile para çalan pastör örnekleri de çoktur.

Bu Batı'ya has bir olay değildir. Daha zengin sayılan Batılı bir ülkeden Hristiyan bir grup, daha fakir sayılan bir ülkeye fakir ülkenin pastörlerin birisi tarafından hizmet etmeye davet edilmişti. Davet edilen kilise zengin ülkenin koşullarına göre maddi olarak bayağı zayıftı ama bir iki sağlık görevlisini, iyi bir vaizi ve birkaç hevesli genci hizmet etmek üzere zar zor gönderebildiler. Birazcık para yardımı bile toplayabildiler. Fakir ülkedeki pastör getirilen para miktarını görünce çıldırdı ve gelen misafirleri hemen daha çok para bulamazlarsa kaba kuvvet göstermekle tehdit etti. Şükürler olsun, misafirler bir şey olmadan önce kaçabildiler. Ama bu adam gerçekten tamamen para hırsına kapılmıştı; gelenlerin ruhsal armağanlarını tamamen göz ardı etmişti.⁹

Cinsellik

Kendi güç ihtiyacına yenilmiş olan kişi şehvetine de yenilir. İnsanın içindeki en güçlü güdülerden birisi cinselliktir. Cinsellik temelinde iyidir, çünkü Tanrı tarafından yaratılmış ve evli çiftlerin ilişkilerinin derinleşmesi ve insanlığın çoğalması için verilmiştir (bkz. Yar. 1:28; 2:23-4; Ezg. 5:1c). Cinsel tatmini olan bir kişi genellikle daha rahattır.¹⁰ Ama mutsuz olan kişi

sıkça mutluluğu tam bu alanda arar. Burada sadece fiziksel olarak birisiyle birleşmesinin ötesinde, uygun olmayan bir şekilde dokunma¹¹, pornografi ve şehvet dolu fantezi ve düşünceler de bulunur. Bu denemeye genellikle ya güce doymuş olan bir önder ya da gücünü göstermeye çalışan bir önder yenilir. "Para yeterince mutluluk vermiyor, ben de dünyasal mutluluğa erişeyim" ya da "Paraya kavuşamam, kendimi bari böyle tatmin edeyim" der. İnternet haberlerinde bu konuda bir arama çok yüksek sayıda makale ortaya çıkarır. Bunların arasında hem tanıdık hem de hiç tanınmayan isimler bulunur.¹²

Özellikle pornografi cinsellik günahlarına düşmek için ön kapı görevini görür. Pornografi izlemek beyin yapısını değiştirip bağımlılık yaratır ve insanların gerçek ilişki yaşama kabiliyetini yok eder.¹³ Pornografi çok tehlikelidir ve cinsel günaha yenilmenin ilk adımıdır, çünkü insanı karşıdaki cinsiyete şehvetle bakmasını sağlar (krş. Mat. 5:27-28). Bundan dolayı Pavlus Timoteos'a özellikle bu gençlik arzularından kaçmasını buyurur (2Ti. 2.22).

Denemelere Direnmek İçin Önlem Almak

Makalemizde itibar, güç, para ve cinsellik olgularını *deneme* olarak tanımladık, çünkü, erkek olsun kadın olsun, önder olsun mensup olsun, her insan bu dört olgu ile denenir. İtibar, güç, para ve cinsellik kendi kendilerinde kötü değiller. Onları kendimizi tatmin etmek için kullandığımızda günah haline gelirler. Yakup'un yazdığı gibi, "Herkes kendi arzularıyla sürüklenip aldanarak ayartılır. Sonra arzu gebe kalır ve günah doğurur. Günah olgunlaşınca da ölüm getirir" (Yak. 1:14-15). Ama buna karşın, "Ne mutlu denemeye dayanan kişiye! Denemeden başarıyla çıktığı zaman Rab'bin kendisini sevenlere vaat ettiği yaşam tacını alacaktır" (Yak. 1:12). Pavlus bize şu vaatte bulunuyor:

Herkesin karşılaştığı denemelerden başka denemelerle karşılaşmadınız. Tanrı güvenilirdir, gücünüzü aşan biçimde denemenize izin vermez. Dayanabilmeniz için denemeyle birlikte çıkış yolunu da sağlayacaktır. (1Ko. 10:13)¹⁴

"İtibar, güç, para ve cinsellik kendi kendilerinde kötü değiller. Onları kendimizi tatmin etmek için kullandığımızda günah haline gelirler."

Bu anlayışa da Süleyman'ın şu gözlemini bağlamalıyız:

İhtiyatlı kişi tehlikeyi görünce saklanır, bönse öne atılır ve zarar görür. (Özd. 22:3)

İhtiyatlı kişiler olarak günaha denemeyle karşı karşıya gelmeden önce kendimizi hazırlarız. İçimizde yatan bu iki ruhsal ihtiyacı –güvenlik hissi ve şahsi değer anlayışı– meşru bir şekilde karşılamamızın yöntemlerini bilip uygulamalıyız. Şahsi değerimizi anlarsak, genellikle kendimizi aynı zamanda güvende hissederiz.

Şahsi Değerimizi Doğru Yerden Bulmak

Bundan dolayı ilk olarak şahsi değerimizin aslında nereden geldiğini hem akli olarak hem de duygusal olarak bilmemiz gerekir. Kutsal Kitap'ın açık öğretilerine göre, şahsi değerimiz Tanrı'dan ve O'nun bize bakış açısından gelir. Bu gerçeklerin bazıları şunlardır:

- Tanrı insanı kendi suretinde yarattı (Yar. 1:27). Tanrı'ya benzer olan tek varlık insandır; hem bireysel olarak hem de toplumsal olarak!
- İsa Mesih'e iman etmiş her birey Tanrı tarafından çocuğu olmak üzere seçildi (Ef. 1:3-5). Tanrı bizi *istiyor* ve bizimle ilgileniyor!

- Tanrı günahlarımızı affetti, bizi doğru kıldı ve bizi evlat edindi (Yu. 1:12; Ef. 1:5,7-8).
- İsa Mesih bizi karanlığın hükümrانlığından şaşılması ışığına getirdi (1Pe. 2:9b).
- Krallığında hizmet edebilmek için bize hem istek ve güç hem de farklı kişiliğimize has armağanları sağladı (Ef. 2:8-10; Flp. 13; 1Pe 2:9a; Rom. 12:3-8; 1Ko. 12-14).
- Bize umut, hayatımıza anlam ve O'nunla beraber yeni gök ve yeryüzünde geçireceğimiz kesin bir gelecek verdi (İbr. 6:19; 1Ti. 4:6; Yu. 14:1-3; 15:16; Va. 21:1-22:5).
- O zamana kadar İyi Çobanımız olarak hep yanımızda olup bizi kayırıp kollayacağına dair söz verdi (Yu. 10:11-18; Mat. 28:20b; 1Pe. 5:7).

Bu gerçekler bir birey olarak benim için ve senin için geçerlidir! Bu listeyi ezberleyip hep kendimize hatırlatmalıyız. Çünkü unutkanız. Zayıfız ve dikkatimiz kolayca dağıtılıyor. Şeytan bunu biliyor ve ondan dolayı bizi –ve özellikle önder olanları– dünyasal fikirlerle bombardımana uğrıyor. Duygularımız da sıkça Şeytan ile işbirliği yapıp içimizdeki hain haline geliyor. Bundan dolayı zihnimizi güçlendirmemiz lazım. Duygularımız gerçeklere aykırı olunca kendimize bu gerçekleri tekrarlamalıyız. Tanrı'dan bu gerçekleri hem akli hem de duygusal olarak anlayabilmeyi isteyelim. Fani insanlar olarak zayıf olabiliriz, ama Tanrı'nın görüşüne göre bu zayıflık gücümüzdür, çünkü ancak o zaman Tanrı'nın kudreti bizde görünebilir (2Ko. 12:9-10).

“Fani insanlar olarak zayıf olabiliriz, ama Tanrı'nın görüşüne göre bu zayıflık gücümüzdür, çünkü ancak o zaman Tanrı'nın kudreti bizde görünebilir.”

Tanrı tarafından ne kadar sevildiğimizi, O'nun bizden ne kadar zevk aldığını gerçekten akli ve duygusal olarak anlayabildiğimizde aslında Tanrı katında ne kadar değerli olduğumuzu anlamış oluruz (Kol. 3:12-13). Bu şahsi değer anlayışına göre yaşayan kişi, başkalarıyla itibar, güç, para ve cinsel tatmin için çekişmek yerine Tanrı'nın iyi ve beğenilir iradesine göre yaşamış olur.

Bunun aksine Tanrı'nın bize yaratılıştan ve kurtuluştan verdiği değer anlayışını göz önünde bulundurmayarak hizmet etmeye kalkışırsak, şahsi değerimizi ve güvenlik duygumuzu hizmetimizden almaya çalışırız. Bunun sonucu olarak denenmelere yeniliriz. Öğrencilerimize kendi itibarımızı veya hedeflerimizi ilerletecek proje gibi davranırsak, öğrencilerimiz bunu hissedecektir. Onlar beklediğimiz şekilde ilerleyemeyince öfkeleniriz, çünkü onların eksiklerinin bizim itibarımızı çalıp şahsi değerimizi zedelediğini düşünürüz.

Buna karşın, Tanrı'nın bize verdiği değerden emin olup üzerimize cömertçe döktüğü sevgide yaşarsak, hizmet ettiğimiz toplumdaki kişiler de sevildiklerini hisseder ve bizim gibi olmaya heveslenirler. Hristiyan önderin görevi, Mesih imanlılarını hizmet için donatmaktır (Ef. 4:11-13), onların üzerinde hüküm sürmek değildir (Luk. 22:25-26). Önderler olarak kendimizi önemli hissetme hırsını reddedebiliriz, çünkü şahsi değerimizin ve güvenimizin aslında Mesih'te kim olduğumuza dayalı olduğunu hem akli olarak hem de duygusal olarak bilebiliriz.

Denenmeye Hazırlıklı Olmak

Deneneceğimiz kesindir. Yukarıda alıntılıdığımız gibi, Yakup ve Pavlus bunu mektuplarında net bir şekilde açıklıyor. Bundan dolayı ihtiyatlı insanlar olarak kendimizi hazırlamalıyız. Bunu ilk olarak kendimizi tanıyarak yapabiliriz. Gerçekten mütevazı olan bir kişi hem zayıflıklarının

hem de güçlerinin farkındadır. Güçlerini Tanrı'nın görkemi ve diğer insanların iyiliği için kullanmaya bakar. Zayıflıklarını bilerek onların üstesinden gelmeye çabalar. İhtiyacı olunca başkalarının yardımına dayanır (Gal. 6:2).

Her insanın belirli eğilimleri vardır. Bunların arasında onları özellikle etkileyen belirli günahlar bulunmaktadır. Mesela, bu makalenin yazarlarının birisinin en çok çektiği günah söylenmektedir. Bu zayıflıkları öğrenip göz önünde bulundurursak, onlara yenilmemek için önlem alabiliriz. Zor durumda söylenme isteği gelince, şükranla dua edilebilir (Flp. 4:6-7). Söz konusu günahı işlersek hangi sonuçların doğacağını sıralamak egzersizi yapmak çok yararlıdır. Örneğin, kendimize, "Zina işlersem neler olur?" sorusunu sorup bunun cevaplarını bir kâğıda dökebiliriz. Yazarların birisi kendisini korumak için böyle bir listeyi bir müddet Kutsal Kitap'ının içinde yanında tutmuştu.

Günaha eğilimlerimizi Tanrı'ya önceden itiraf edip onları eyleme dökmeden önce tövbe edebiliriz. Böylece kişiliğimizin bu zayıf yanlarını devamlı göz önünde bulundurarak Tanrı'nın gücünde yaşamış oluruz. Ayrıca her gün Efesliler 6:10-20'de bulunan Tanrı'nın sağladığı ruhsal silahları duayla kuşanarak kendimizi zihinsel ve duygusal olarak gündelik çekişmeye hazırlayabiliriz.¹⁵

Kardeşlere Dayanmak

Ama bu savaşı tek başımıza sürdürmemeliyiz. Tek başına duran asker kolayca yenilir. Tanrı bizi bir toplumun mensubu olmak üzere çağırdı. Bu, özellikle önderler için geçerlidir.¹⁶ Hristiyan topluluklarında önder olanlar ne ağadır ne de imam. Onlar öğreten öğrenci, yol gösteren takipçi, hizmet eden baş hizmetkârlardır. Efendimiz olarak Mesih nasıl hizmet etmişse, biz de öyle alçakgönüllü bir hizmete çağırıldık (Yu. 13:13-15; Flp. 2:1-4). Bundan dolayı her bir önderin kendisine destek olup Tanrı'nın yolunda yürümesinde yardımcı olan ve ondan hesap soran birkaç kardeşe sahip olması gerek. Bunların birkaçının aynı topluluktan, birkaçının da topluluğun dışından olması en iyisidir. Böylece önder hem durumlara dâhil olanların hem de dışarıdan olanların bakış açılarına sahip olarak doğru tepkileri verebilir. Sıkça bu kardeşlerle görüşülür, onlarla dua edilir. Ama bu konuşmalarda geçen olayların sadece konuşmalara katılanların arasında kalması gerekir. Bu güvenilirlik şarttır.

"Günaha eğilimlerimizi Tanrı'ya önceden itiraf edip onları eyleme dökmeden önce tövbe edebiliriz."

Birbirimize dayanak olduğumuzda, birbirimize Mesih'te kim olduğumuzu hatırlattığımızda, birbirimize güçlerimizi ve zayıflıklarımızı itiraf ettiğimizde, daha güçlü oluruz. Bundan dolayı İbraniler mektubunun yazarı şu yönergede bulundu:

Birbirimizi sevgi ve iyi işler için nasıl gayrete getirebileceğimizi düşünelim. Bazılarının alıştığı gibi, bir araya gelmekten vazgeçmeyelim; o günün yaklaştığını gördükçe birbirimizi daha da çok yüreklendirelim. (İbr. 10:24-25)

Beraber bu yoldan ilerleyip Yakup'un buyurduğu gibi günahlarımızı birbirimize itiraf edersek, ruhsal olarak şifa buluruz (Yak. 5:16) ve bu dört denemeye –itibar, güç, para ve cinsellik– yenilmeyip Tanrı'ya layık olduğu görkemi getiririz. Çünkü nihai hedefimiz budur! 📌

Sonnotlar

- ¹ Büyük harfle yazılan Kilise, evrensel kiliseyi kastetmektedir.
- ² Daniel Silliman, "RZIM Confirms Ravi Zacharias' Misconduct", *Christianity Today* 23.12.2020 < <https://www.christianitytoday.com/news/2020/december/rzim-evidence-confirms-ravi-zacharias-sexual-misconduct.html> > (15.11.2022 tarihinde erişildi). Kate Shellnutt, "Ravi Zacharias's Books Pulled by HarperCollins After RZIM Investigative Report", *Christianity Today*, 12.02.2022 < <https://www.christianitytoday.com/news/2021/february/ravi-zacharias-books-harper-collins-lee-strobel-rzim-report.html> > (15.11.2022 tarihinde erişildi). Daniel Silliman, "Ravi Zacharias's Denomination Revokes Ordination", *Christianity Today*, 12.02.2022 < <https://www.christianitytoday.com/news/2021/february/ravi-zacharias-cma-investigation-revoke-ordination.html> > (15.11.2022 tarihinde erişildi). Daniel Silliman, "RZIM Will No Longer Do Apologetics", *Christianity Today*, 10.03.2021 < <https://www.christianitytoday.com/news/2021/march/ravi-zacharias-rzim-name-change-abuse-victims-call.html> > (15.11.2022 tarihinde erişildi).
- ³ Burada Hristiyan önderlerin çoğunun hizmetlerini sadık bir şekilde yaptıklarını ve açık günahlara düşmediklerini söylemeliyiz. Ama İsa Mesih'in (Mat. 13:36-43) ve Pavlus'un (Elç. 20:29-31) sözlerinden, Kilise'de sahte mensupların ve önderlerin sayılarının da çok olacağı anlaşılır, bu yüzden de bu tür kişileri görmek şaşırtmaz.
- ⁴ Bu konuları daha genel işleyen bir makale için bkz. Linda S. Parker "Yüreğin Putları" dizisi, *e-manet*, Sayı 65, s.15-17; Sayı 66, s. 15-22; Sayı 68, s. 13-20 ve Sayı 69, s. 33-39.
- ⁵ Warren Throckmorton, "Mark Driscoll Claims Credit for the Work of Mars Hill Church Women", *Warren Throckmorton*, 06.12.2021 < <https://wthrockmorton.com/2021/12/06/mark-driscoll-claims-credit-for-the-work-of-mars-hill-church-women/> > (21.12.2022 tarihinde erişildi).
- ⁶ Kate Shellnutt, "Southern Baptists Refused to Act on Abuse, Despite Secret List of Pastors", *Christianity Today*, 22.05.2022 < <https://www.christianitytoday.com/news/2022/may/southern-baptist-abuse-investigation-sbc-ec-legal-survivors.html> > (21.12.2022 tarihinde erişildi).
- ⁷ "Private Jet: Apostle Johnson Suleman Praying Inside His New Private Jet (Video, Photos)", *The Famous Naija Blog*, 22.04.2019 < <https://www.thefamousnaija.com/2019/04/private-jet-apostle-johnson-suleman.html> > (21.12.2022 tarihinde erişildi).
- ⁸ Michelle Ganney, "What happened to Christian charity? Televangelist Joel Osteen is blasted for closing his 17,000-seat Lakewood megachurch while other places of worship open their doors to hurricane victims", *Mail Online*, 29.08.2017 < <https://www.dailymail.co.uk/news/article-4831730/Pastor-Joel-Osteen-closes-church-Hurricane-Harvey.html> > (12.01.2022 tarihinde erişildi).
- ⁹ Yazarın tanıdığına olmuş olan bir olay.
- ¹⁰ Cinsel tatmine sahip kişi bekâr da olabilir evli de. Cinsel olarak tatmin olmasının kaynağı özdenetime sahip olmasıdır; ihtiyaçlarının devamlı karşılanması değil.
- ¹¹ Nicola Menzie, "Bill Gothard Cleared of 'Criminal Activity' But Chastised for 'Lack of Discretion' After Sexual Harassment Claims", *Christian Post*, 19.06.2014 < <https://www.christianpost.com/news/bill-gothard-cleared-of-criminal-activity-but-chastised-for-lack-of-discretion-after-sexual-harassment-claims.html> > (21.12.2022 tarihinde erişildi).
- ¹² Google veya Bing arama motorlarında "pastor affair" (pastör aşk ilişkisi) veya "pastor accused of molestation" (cinsel taciz ile suçlanan pastör) terimleri aramaları çok yüksek sayıda haber ortaya çıkarır. Bazıları abartılı olabilir, ama sayıca yüksek olmaları insanı düşündürmeli.
- ¹³ William M. Struthers, "Wired for Intimacy: How Pornography Hijacks the Male Brain", *The Gospel Coalition*, 21.02.2022 < <https://www.thegospelcoalition.org/themelios/review/wired-for-intimacy-how-pornography-hijacks-the-male-brain/> > (16.11.2022 tarihinde erişildi).
- ¹⁴ Bu ayetin iyi bir irdelemesi için bkz. Scott Hubbard, "Sin Is Never Inevitable: How to Escape Overwhelming Temptation", *Desiring God*, 02.01.2023 < <https://www.desiringgod.org/articles/sin-is-never-inevitable> > (12.01.2023 tarihinde erişildi).
- ¹⁵ Bu fikirler hakkında daha derine inmek için bkz. S.M. Wibberley *Equipped! 12 Empowering Truths and How to Use Them* (Canterbury, Connecticut: Edifying Services, 2015). Bu kitabın Türkçe çevirisi yakın zamanda yayımlanacaktır.
- ¹⁶ Bkz. Murat Bağır, "Pastörlerin Etki Kodları", *e-manet*, Sayı 67 (Temmuz-Eylül 2022), s. 26-30.

“Acılar Adamı”

▣ **Bob Kellemen**

Bir Alıntı

☞ *Levent Kınran*

Keder: İsa'yla Yürümek

Bob Kellemen

(İstanbul: Karanlıktan Işığa Yayınları, 2021)

*İnsanlarca hor görüldü, yapayalnız bırakıldı.
Acılar adamıydı, hastalığı yakından tanıdı. (Yşa. 53:3)*

Müjde ve Keder

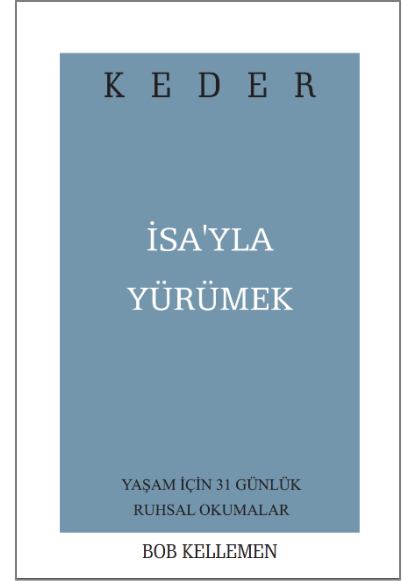
Keder. Her türde ve her tarzda gelir çünkü buna sebep olan kayıplar her şekilde ve boyutta gelir. Kederi düşünürken, ruhumuz özellikle ölümler sonrasında yaşanan ezici kedere odaklanır. Ancak hayat günlük *mini*-tabutlarla, yani büyük ve küçük kayıplarla doludur. Eleştirel bir söz. Vahim bir kaza. İhanet, reddedilme, arkadan bıçaklanma. Ölümcül bir hastalığın teşhisi. Ayrılık ve boşanma. Kilisenin bölünmesi. Savurgan bir evlat. İşten çıkarılma. Ne üzücü ki liste bitmek bilmez.

Müjde. Onun günah karşısında gereken tüm lütfu vaat ettiğini biliyoruz. Peki Müjde'nin yas karşısında vaat ettiği bir lütuf var mı? İsa'nın günahkârları kurtarmak için geldiğini biliyoruz ama bizim acımızı anlıyor ve önemsiyor mu?

Anlıyor. “İnsanlarca hor görüldü, yapayalnız bırakıldı. Acılar adamıydı, hastalığı yakından tanıdı” (Yşa. 53:3). İsa kederi, acıyı, kaybı ve ıstırapı yakından ve yoğun bir şekilde tattı.

Önemsiyor. “Aslında hastalıklarımızı o üstlendi, acılarımızı o yüklendi” (Yşa. 53:4). O'nun şefkatinin yoğunluğu, sizin kederinizi kendisinin kederiymiş gibi hissetmesini ve bu konuda bir şey yapmasını sağladı. Günahı, Şeytan'ı ve ölümü ezmeye geldi, öyle ki *bir gün* asla ayrılık, acı, hüznün, ağlayış, keder ya da ıstırap yaşanmasın (bkz. Va. 21:4).

Yeşaya 53 gibi Eski Antlaşma metinleriyle dolu olan İbraniler mektubunun yazarı, İsa'nın şefkatine, ilgisine ve tesellisine Müjde'nin yardım, umut ve şifa güvencesini ekler. “Çünkü başkâhinimiz zayıflıklarımızda bize yakınlık duyamayan biri değildir; tersine, her alanda bizim gibi denenmiş, ama günah işlememiştir. Onun için Tanrı'nın lütuf tahtına cesaretle yaklaşalım; öyle ki, yardım gereksindiğimizde merhamet görelim ve lütuf bulalım” (İbr. 4:15-16). İsa Mesih yalnızca acılar adamı değildir; *sizin acınızla* da ilgilenmektedir. İsa yalnızca kendi acısını değil, *sizin acınızı* da bilmektedir.

İsa’yla Bir Keder Yolculuğu

İsa yalnızca sizin kederinizi bilmekle kalmamaktadır. O, kederinizde daima *sizinle birlikte*dir. Günün serinliğinde sizinle yürümekte, kederinizin iniş ve çıkışlarında *sizinle yolculuk etmektedir* (bkz. Yu. 14:1-6; 16:33). Keder, tamamlamanız gereken basmakalıp bir ardışık evreler dizisi değildir. Keder oldukça bireysel bir süreçtir; acı çekmiş olan kişisel Kurtarıcımız’la yaptığımız kişisel bir yolculuktur.

Yeşaya’nın önceden bildirdiği ve İbraniler mektubunun yazarının ilan ettiği gerçeği Müjde kitapları tasvir etmektedir. İsa’nın bozulmuş bir dünyaya doğumundan, günahlı bir dünyanın elinde ölümüne dek olan şeyleri içermesiyle Müjde kitapları, bize *İsa’yla keder yolculuğumuzda* rehberlik etmektedir. İsa’nın acıları, Müjde kitaplarının her sayfasında geçer. İsa Mesih, acı olayların ortasında yaşamış, soluk alıp vermiş, yürümüş ve hizmet etmiştir.

Müjde kitaplarındaki İsa, yalnızca bize muazzam bir teselli veren ve bizi kayıran bir Çoban değildir. Aynı zamanda her şeye hâkim olan Kral’dır ve bu gerçek, bizi muazzam bir güvenle doldurur. “Tanrı Oğlu İsa gökleri aşan büyük başkâhinimiz olduğu için açıkça benimsediğimiz inanca sımsıkı sarılalım” (İbr. 4:14). Kendimizi O’na emanet ederiz çünkü her şeye hâkim bir şekilde bize çobanlık eder; ölüm gölgesi vadimizden geçerken bizi merhametin, lütfun ve yardımın yemyeşil çayırlarına yönlendirir.

Hayat bizi yere sermek için hamleler yaptığında, nasıl sağlam bir şekilde dururuz? Bizi kendi yüreğine yakın tutan İsa Mesih’e tutunarak sağlam bir şekilde ayakta kalırız. “Sürüsünü çoban gibi güdecek, kollarına alacak kuzuları, bağrında taşıyacak; usul usul yol gösterecek emziklilere” (Yşa. 40:11).

İlerleyen sayfalarda, Müjde’nin şu gerçeklerini, keder yolculuğumuza uygulayarak İsa Mesih’le birlikte yolculuk edeceğiz:

- İsa Mesih, bizim kederimizi yakından bilen ve acı çeken Kurtarıcı’dır. *Acı çekmek normaldir.*
- İsa Mesih, bizi kederimizde sevgiyle teselli eden şefkatli Kurtarıcımız’dır. *Acımızda teselli bulmak mümkündür.*
- İsa Mesih dünyasal yaralarımıza sonsuz gerçeği şefkatle ilan eden, şifa veren Kurtarıcımız’dır. *Umutla kederlenmek mümkündür.*
- İsa Mesih, Tanrı’dan aldığımız teselliyle başkalarını teselli edebilmemiz için bizi kudretli bir şekilde güçlendiren Kurtarıcımız’dır. *Kaybımızın ortasında sevebilmek doğüstüdür.*
- Yolculuğumuzda birlikte kederleneceğiz... ve birlikte umutlanacağız (bkz. 1.Se. 4:13). **E**

Kaynak: Bob Kelleman, *Keder: İsa’yla Yürümek*, Yaşam İçin 31 Günlük Ruhsal Okumalar (İstanbul: Karanlıktan Işığa Yayınları, 2021), s. 9-11. İzin ile kullanılmıştır.

Kitabın dijital baskısı ücretsiz olarak < <https://karanliktanisiga.com/keder> > linkinden indirilebilir (02.05.2023 tarihinde erişildi).